

Til Kultur- og Fritidsudvalget

Orientering om ny handleplan for biodiversitet 2026-2029 i forvaltningshøring

26. juni 2025

Edoc sagsnummer

Resumé

Kultur- og Fritidsforvaltningen har fået udkast til Handleplan for Biodiversitet i København 2026-29 (vedlagt som bilag 1) i forvaltningshøring. Udkastet sendes til Københavns kommunes fagforvaltninger samt byens Lokaludvalg med henblik på afgivelse af høringssvar. Kultur- og Fritidsforvaltningen har ikke bemærkninger til udkastet, da forvaltningen er repræsenteret i hhv. tovholder- og styregruppen for udarbejdelse af handleplanen. Efter høringen følger en politisk proces i Teknik- og Miljøudvalget, Økonomiudvalget og Borgerrepræsentationen.

F2 sagsnummer
2025 - 12418

Sagsbehandler
Esben Richardt Olsen

Baggrund

I 2023 vedtog Borgerrepræsentationen Biodiversitet i København, strategi 2022-2050 (vedlagt som bilag 2). Sammen med strategien blev der vedtaget en handleplan med 38 initiativer, som med fordel kunne implementeres i strategiens første fire leveår. Handleplanen udløber med 2025 og der er derfor udarbejdet nyt udkast til handleplan for årene 2026-29.

Teknik- og Miljøforvaltningen er tovholder for udarbejdelse af udkast til handleplan for biodiversitet. Kultur- og Fritidsforvaltningen er repræsenteret i såvel tovholdergruppe som styregruppe for handleplanen.

Udarbejdelse af handleplan for Biodiversitet i København 2026-29

Arbejdet med biodiversitet i København, strategi 2022-2050 drives af en styregruppe og følges af en politisk følgegruppe. I den politiske følgegruppe er Overborgmesteren, Teknik- og Miljøborgmesteren, Kultur- og Fritidsborgmesteren samt Danmarks Naturfredningsforening repræsenteret.

I styregruppen, som driver arbejdet med implementeringen af strategien, er Teknik- og Miljøforvaltningen, Økonomiforvaltningen, Kultur og Fritidsforvaltningen og Danmarks Naturfredningsforening repræsenteret.

Udkastet til Handleplan for Biodiversitet i København 2026-2029 er udarbejdet på baggrund af en proces, hvor alle kommunens forvaltninger har haft mulighed for at komme med input, ligesom byens grønne

Faciliteter

Nyropsgade 3
1602 København V

E-mail
ctls@kk.dk

EAN-nummer
5798009780515

organisationer (i alt 21 grønne organisationer) er blevet taget med på råd. Det er en samlet styregruppe, der står bag de initiativer, som er formuleret i handleplanen.

Kultur- og Fritidsforvaltningens initiativer i handleplanen

Den nye handleplan indeholder 24 initiativer, som efter styregruppens vurdering med fordel kan implementeres i årene 2026-29 med henblik på realisering af Københavns Kommunes biodiversitetsstrategi.

Handleplanen bygger videre på erfaringer fra arbejdet med den forrige handleplan. Kultur- og fritidsforvaltningen har deltaget i udarbejdelsen af handleplan 2026-29, og i den forbindelse revideret de initiativer som forvaltningen har hovedansvar for, og har derfor ikke bemærkninger i høringen.

Initiativer KFF er ansvarlige for

I handleplan 2026-2029 er Kultur- og Fritidsforvaltningen hovedansvarlig for to initiativer; initiativ 2.7 'Målrettet indsats for at øge naturkvaliteten på 1,5 hektar restarealer omkring sportspladser i København' samt 4.3 'Grønne oaser med høj biodiversitet i tilknytning til kommunalt ejede matrikler. Initiativ 2.7 finansieres indenfor egen ramme, mens gennemførelse af initiativ 4.3 kræver, at der afsættes finansiering.

I initiativ 2.7 skal et grønt driftsnetværk i Vicevært KBH omlægge randområder på kommunens idrætsanlæg til biodiversitet. Områder der samlet set udgør 15.000 kvm. Initiativet skal bidrage til at bevare og beskytte den biodiversitet, som allerede eksisterer, men også fremme biodiversiteten og sikre plads til biodiversitet på områder, som er under udvikling. Idrætsanlæggene bruges flittigt af borgere i forskellige aldersgrupper, ikke kun til idræt men også til ophold, hundeluftning m.m. Idrætsanlæggene er derfor også gode kontakt- og formidlingspunkter, som kan bringes i spil til formidling og opmærksomhed omkring biodiversitet.

I initiativ 4.3 skal forvaltningen med udgangspunkt i det inspirationskatalog, som blev udarbejdet ifm. den i 2024 gennemførte screening for biodiversitetspotentialer i København, udvikle konkrete biodiversitetsprojekter på kommunale udearealer. Formålet er at skabe grønne oaser, der kan fungere som lærings- og mødested for biodiversitet for lokale borgere og foreninger.

Initiativer KFF bidrager til

Udover de to initiativer bidrager KFF også til følgende initiativer:

- 1.4 Oplæring/uddannelse af medarbejdere, som arbejder med drift og pleje af de kommunale grønne arealer.
- 1.5 Finansiering af de kommunale genopretningsplaner for nedslidte parker og kirkegårde.

- 1.7 Revidering af aftaler om tværgående arealpleje (TAP) med henblik på at sikre gamle træer på kommunens matrikler (tilsyn, sikkerhedsbeskæringer, kronesikring, plejeplaner, etableringspleje).
- 1.8 Øget helårsgræsning i naturområder samt korttidsgræsning på mindre arealer (over 800 m²) i byområder med henblik på højere plejekvalitet og folkeoplysning.
- 1.9 Udarbejdelse af en samlet plan for håndtering af lys- og støjforurening i byens parker og naturområder.
- 2.1 Forlængelse af pulje til fremme af biodiversitet i kommunale bygge- og anlægsprojekter administreret af Københavns Ejendomme.
- 3.1 Flere biodiversitetskoordinatorer til udvikling af biodiversitetsindsatsen på tværs af Københavns Kommunes forvaltninger, samarbejde med lokaludvalg og understøttelse af frivillige der arbejder med biodiversitet.

Ovenstående initiativer er beskrevet i vedlagte bilag 1.

Som følge af ændringerne i ressortansvar i Københavns Kommune i 2026 kan Kultur- og Fritidsforvaltningens ansvarsområder i strategien blive udvidet.

Videre proces og politisk behandling

Handleplanen opdateres med afsæt i høringsvarene og forelægges til politisk behandling efter følgende foreløbige tidsplan:

- Behandling i Teknik- og Miljøudvalget 27. oktober 2025
- Behandling i Økonomiudvalget 25. november 2025
- Behandling i Borgerrepræsentationen 4. december 2025
- Offentliggørelse

Bilag

- Bilag 1 – Høringsudkast til Handleplan for Biodiversitet i København, 2026-2029
- Bilag 2 – Biodiversitet i København, Strategi 2022-2050
- Bilag 3 – Skematisk oversigt over initiativer KFF bidrager til

Handleplan 2026-2029 for Biodiversitet i København

Høringsudkast

Indholdsfortegnelse

Indledning.....	3
FAKTABOKS: Organisering af arbejdet	4
Handleplan 2026-29: Et mere operationelt fokus på implementering af Københavns biodiversitetsstrategi	4
Fire temaer, 24 initiativer	4
TEMA 1: At bevare og forbedre Københavns eksisterende biodiversitet	4
TEMA 2: At skabe ny biodiversitet i byen.....	8
TEMA 3: At understøtte viden og uddannelse om natur og biodiversitet	11
TEMA 4: At skabe frivillige fællesskaber om biodiversitet.....	12

Forsidefoto: Enghave Plads Metrostation

I efteråret 2022 blev Enghave Plads omlagt med udplantning af mere end 5000 stauder og mere end 10.000 forårsblomstrende blomsterløg.

Der blev udplantet 20 forskellige sorter af stauder, hvoraf 8 sorter er hjemmehørende og de resterende er udvalgt med henblik på deres evne til at understøtte biodiversitet.

Kombinationen betyder, at beplantningen understøtter vilkårene for biodiversitet, er dekorativ året igennem og samtidigt tilstrækkeligt robust til at kunne håndtere det store slid, der er i et meget befærdet byrum.

Indledning

I 2023 vedtog Borgerrepræsentationen i København en ambitiøs biodiversitetsstrategi for byen, der strækker sig frem mod 2050. Forud for vedtagelse af strategien lå et forløb, hvor Københavns Kommune indgik et partnerskab med Danmarks Naturfredningsforening og hvor der siden blev gennemført en omfattende borgerinddragelsesproces.

Således har mere end 13.000 københavnere givet input til strategien via workshops, spørgeskemaundersøgelser og konferencer. Skoleelever fra en række Københavnske skoler har bidraget med visioner, mål og ideer til strategiarbejdet og 217 borgere, organisationer og foreninger har bidraget med bemærkninger i forbindelse med den offentlige høring.

Dermed står Biodiversitet i København, strategi 2022-2050 på et solidt folkeligt mandat. Sammen med strategien blev der vedtaget en handleplan for strategiens første fire leveår.

Handleplan 2022-2025 for Biodiversitet i København beskrev 38 initiativer, som med fordel kunne realiseres i første handleplanperiode med henblik på implementering af den samlede strategi. En række af initiativerne i denne handleplan er helt eller delvist realiseret, mens andre endnu ikke er realiseret ved handleplanens udløb i 2025.

Arbejdet med Biodiversitetsstrategien fortsættes i den her foreliggende Handleplan 2026-29 for Biodiversitet i København, som bygger videre på erfaringerne fra arbejdet i den første handleplanperiode og fremstår dermed, med et mere tilskåret og operationelt fokus

HISTORIK:

- 2020: Københavns Kommune og Danmarks Naturfredningsforening indgår partnerskabsaftale.
- 2021: Der afsættes midler til udarbejdelsen af en biodiversitetsstrategi samt puljen til borgerdrevne biodiversitetsprojekter.
- 2021: Der gennemføres en omfattende borgerinddragelsesproces, som afsluttes med en konference hvor 160 fagfolk, kommunalt ansatte, NGO'er mfl. deltagere.
- 2022: Biodiversitetsstrategien færdiggøres.
- 2023: Biodiversitet i København, strategi 2022-2050 vedtages af Borgerrepræsentationen.
- 2023: Sammen med strategien vedtages Handleplan 2022-25 for Biodiversitet i København. Handleplanen beskriver 38 initiativer, som bør implementeres med henblik på realisering af strategien.
- 2024: Der afsættes 50 mio. på Københavns Kommunes budget til en grundpakke med henblik på at iværksætte arbejdet med strategien. I tillæg hertil iværksætter kommunens forvaltninger initiativer, som finansieres af forvaltnin- gernes basisbevillinger.
- 2025: Borgerrepræsentationen forelægges Handleplan 2026-2029 for Biodi- versitet i København med henblik på vedtagelse.

FAKTABOKS: Organisering af arbejdet

Arbejdet med Biodiversitet i København, strategi 2022-2050 drives af en styregruppe og følges af en politisk følgegruppe. I den politiske følgegruppe er Overborgmesteren, Teknik- og Miljøborgmesteren, Kultur- og Fritidsborgmesteren samt Danmarks Naturfredningsforening repræsenteret.

I styregruppen, som driver arbejdet med implementering af strategien, er Teknik- og Miljøforvaltningen, Økonomiforvaltningen, Kultur- og Fritidsforvaltningen, Børne- og Ungdomsforvaltningen og Danmarks Naturfredningsforening repræsenteret.

Handleplan for Biodiversitet i København 2026-2029 er udarbejdet på baggrund af en proces, hvor alle kommunens forvaltninger har haft mulighed for at komme med input, ligesom byens grønne organisationer (i alt 21 grønne organisationer) er blevet taget med på råd. Det er en samlet styregruppe, der står bag de initiativer, som er formuleret i handleplanen.

Handleplan 2026-29: Et mere operationelt fokus på implementering af Københavns biodiversitetsstrategi

Blandt de initiativer, som er formuleret i Handleplan for Biodiversitet i København 2026-2029, vil en del bygge videre på allerede igangsatte initiativer fra den foregående handleplan. Derudover vil nogle initiativer helt eller delvist kunne finansieres via kommunens forvaltnings basisbevillinger, mens andre kræver særskilte budgetmidler for at kunne realiseres. Konkret prioriterer Handleplan for Biodiversitet i København 2026-2029 at:

- de initiativer, som er formuleret i handleplanen, bygger videre på allerede igangsatte initiativer og erfaringer fra handleplan 2022-25.
- der er fokus på:
 - bevaring af eksisterende natur og træer i København.
 - uddannelse af det personale som anlægger og drifter byens rum, arbejder med byens børn og unge m.v.
 - naturdannelse i form af opbygning af viden om natur og naturlige processer blandt Københavns børn og unge.
- der indgår færre og mere operationelle initiativer end i den foregående handleplan for årene 2022-2025.

Samlet indeholder handleplanen i alt 29 initiativer og det kan derfor ikke forventes, at alle indsatser opnår finansiering på samme tid. Imidlertid forelægger styregruppen for implementering af strategien Biodiversitet i København hvert år i juni en statusredegørelse for Borgerrepræsentationen. Statusredegørelsen indeholder en status på implementeringen af handleplanindsatser, samt styregruppens anbefalinger til Borgerrepræsentationen om, hvilke initiativer, der bør prioriteres fremadrettet.

Fire temaer, 24 initiativer

Handleplan for Biodiversitet i København 2026-2029 identificerer 24 initiativer, som grupperes under de fire temaer, der udgør strukturen i Københavns biodiversitetsstrategi.

TEMA 1: At bevare og forbedre Københavns eksisterende biodiversitet

Grundlaget for biodiversitet hviler på, at vi kan sikre arealer med lang kontinuitet samt tilstedeværelse af levesteder, fødegrundlag og naturlige processer. Hvis vi skal sikre en høj biodiversitet i

København, er udgangspunktet med andre ord at bevare og forbedre vilkårene for den biodiversitet, der allerede findes i kommunen. På den baggrund prioriteres følgende initiativer frem mod 2029:

- 1.1 Stærkere fokus på bevarelse og beskyttelse af Københavns eksisterende biodiversitet og naturværdier.
- 1.2 Kortlægning af biodiversitet i kommunale grønne arealer og byudviklingsområder.
- 1.3 Monitoreringsprogram (løbende og systematisk overvågning) for Københavns biodiversitet til lands og til vands.
- 1.4 Oplæring/uddannelse af medarbejdere, som arbejder med drift og pleje af de kommunale grønne arealer.
- 1.5 Finansiering af de kommunale genopretningsplaner for nedslidte parker og kirkegårde.
- 1.6 Øgning af midlerne til naturplejeindsatsen med henblik på en særlig indsats for beskyttede arter samt biodiversitetsstrategiens fokusarter.
- 1.7 Revidering af aftaler om tværgående arealpleje (TAP) med henblik på at sikre gamle træer på kommunens matrikler (tilsyn, sikkerhedsbeskæringer, kronesikring, plejeplaner, etableringspleje).
- 1.8 Øget helårsgræsning i naturområder, samt korttidsgræsning på mindre arealer (over 800 m²) i byområder med henblik på højere plejekvalitet og folkeoplysning.
- 1.9 Udarbejdelse af en samlet plan for håndtering af lys- og støjforurening i byens parker og naturområder.

Detailbeskrivelse af initiativerne

INITIATIV	Forklaring	Ansvarlig
1.1 Stærkere fokus på bevarelse og beskyttelse af Københavns eksisterende biodiversitet og naturværdier.	Arealer bl.a. med lang kontinuitet, variation og plads skal sikres og bevares. Dette kan fx ske via handlingsanvisninger/retningslinjer gennem byens planlægningsredskaber, herunder bevaring gennem lokalplaner, fredninger samt udviklingsplaner, genopretningsplaner eller driftsplaner o. lign.	ØKF/TMF
1.2 Kortlægning af biodiversitet i Københavns Kommune, inkl. byudviklingsområderne.	Opfølgning på screening fra 2024-25 af kommunale grønne arealer og byudviklingsområder	ØKF i samarbejde med fagforvaltninger
1.3 Monitoreringsprogram (løbende og systematisk overvågning) for Københavns biodiversitet til lands og til vands.	Opfølgning på monitoreringsprogram: Levering af data om valgte lokaliteter (parker, skolegårde, anlægsprojekter, havn og kyst m.m.) Lokaliteter registreres løbende med fast frekvens og der udføres årlig bioblitz med inddragelse af borgergrupper (bioblitzten kan realiseres sammen med	TMF, ØKF og BUF

	initiativ 4.2). Resultaterne formidles til offentligheden.	
1.4 Oplæring/uddannelse af medarbejdere, som arbejder med drift og pleje af de kommunale grønne arealer	For at fremme biodiversitet skal der ske en løbende oplæring af interne driftsmedarbejdere i god arealpleje og drift med biodiversitet for øje og der skal stilles krav i kontrakter med private aktører. (Midler til oplæring af nuværende og nye driftsmedarbejdere og kontraktholdere). Ændring af pleje-og driftsforhold, herunder kontraktforhold vil ske over en længere indfasningsperiode.	Alle forvaltninger med drift af grønne arealer
1.5 Finansiering af de kommunale genopretningsplaner for nedslidte parker og kirkegårde	Den grønne genopretningsplan medvirker til at øge biodiversitet på kommunale arealer, hvis der opnås finansiering.	TMF/KFF
1.6 Øgning af midlerne til naturplejeindsatsen med henblik på en særlig indsats for beskyttede arter samt biodiversitetsstrategiens fokusarter.	Der igangsættes og gennemføres årligt endnu flere naturplejeprogrammer i byens parker og naturområder i overensstemmelse med udviklingsplanerne samt med særligt fokus på beskyttede arter og fokusarter fra strategien.	TMF
1.7 Revidering af aftaler om tværgående arealpleje (TAP) med henblik på at sikre gamle træer på kommunens matrikler (tilsyn, sikkerhedsbeskæringer, kronesikring, plejeplaner, etableringspleje)	Teknik- og Miljøforvaltningen bør overtage træforvaltningsopgaven, på tværs af kommunens forvaltninger. Det omfatter løbende tilsyn, plantning og genplantning, fældning, beskæring samt almindelig pleje af 15-20.000 træer, som i dag forvaltes af kommunens øvrige forvaltninger. De øvrige forvaltningerne har ikke nødvendigvis de rette træfaglige kompetencer og dermed nedsettes levetiden på det enkelte træ, der opstår flere risikotræer, og mængden af træer falder. I forbindelse med initiativet registreres træer over en vis alder/størrelse på	TMF, Alle forvaltninger

	kommunalt ejede arealer med mulighed for at tilføje et lag på Københavnerkortet, som viser dem.	
1.8 Øget helårsgræsning i naturområder samt korttidsgræsning på mindre arealer (over 800 m ²) i byområder med henblik på højere plejekvalitet og folkeoplysning	Græsning som plejemetode medfører en væsentligt højere plejekvalitet og kan på nogle lokationer (f.eks. skråninger) skåne mandskab og materiel. Derfor bør der arbejdes målrettet på at udbrede græsning som plejemetode og udarbejdes beregningsmodeller og businesscases på forskellige scenarier, herunder valg af dyr ift. lokation, plejekvalitet, materielomkostninger mv. Husdyrlovgivningen giver mulighed for afgræsning på arealer ned til 800 m ² og derfor bør græsning også tages i brug som plejemetode i egentlige byområder, hvor indsatsen kan danne grundlag for, folkeoplysnings- og undervisningsindsatser om biodiversitet.	TMF, BUF, KFF
1.9 Udarbejdelse af en samlet plan for håndtering af lys- og støjforurening i byens parker og naturområder	Der udarbejdes en strategi for mindskelse af lysforurening i byens grønne områder til gavn for nattens dyreliv herunder i form af udskiftning af lyskilder, så insekter i mindre grad bliver tiltrukket af lamperne. Alle ansøgninger om tilladelse til brug af høj musik i grønne områder konsekvensvurderes i forhold til gener for dyr, fugle og parkernes øvrige brugere. Det samme gælder events med stor deltager- og publikumstilstrømning. I tillæg her til bliver der foretaget en vurdering af potentialet for at udpege områder i byens parker som permanente stilleområder.	TMF, Alle forvaltninger

TEMA 2: At skabe ny biodiversitet i byen

Ud over at beskytte eksisterende biodiversitet, bør der skabes ny biodiversitet i byen. Hvis vi skal vende tilbagegangen af arter i en by med så mange funktionskrav, som København, er der behov for vedvarende fokus på at skabe nye betingelser for, at biodiversiteten kan indfinde sig. På den baggrund prioriteres følgende initiativer frem mod 2029:

2.1 Pulje til fremme af biodiversitet i kommunale bygge- og anlægsprojekter, administreret af Københavns Ejendomme.

2.2 Pulje til biodiversitet i kommunale anlægsprojekter.

2.3 Biodiversitet i det kommunale byggeri (inspiration og udvikling).

2.4 Off-site biodiversitet – globalt ansvar i kommunale bygge- og anlægsprojekter.

2.5 Styrkelse af partnerskabet med byens store grundejere: "Sammen om biodiversitet".

2.6 Videreførelse af Københavns Kommunes pulje til borgerdrevne biodiversitetsprojekter.

2.7 Måltrettet indsats for at øge naturkvaliteten på 1,5 hektar restarealer omkring sportspladser i København.

2.8 Fremme biodiversitet og plads til biodiversitet i byudviklingen.

Detailbeskrivelse af initiativerne

INITIATIV	Forklaring	Ansvarlig
2.1 Forlængelse af pulje til fremme af biodiversitet i kommunale bygge- og anlægsprojekter administreret af Københavns Ejendomme.	Puljen til fremme af biodiversitet i kommunale bygge- og renoveringsprojekter bør forlænges. Puljen støtter fx renovering, vedligehold, pleje og drift af skoler, dag- og fritidsinstitutioners pædagogiske uderum samt plejehjem. F.eks. kan dele af puljen anvendes til fremme vilkårene for særlige fokusarter som mursejlere og flagermus.	ØKF i samarbejde med fagforvaltningerne
2.2 Forlængelse af pulje til biodiversitet i kommunale anlægsprojekter	Puljen til biodiversitet i kommunale anlægsprojekter bør forlænges. Puljen støtter fx skybrudsprojekter, områdeløft, skoler- og institutioner samt havnearealer. F.eks. kan dele af puljen anvendes til fremme vilkårene for særlige fokusarter som mursejlere og flagermus.	TMF
2.3 Biodiversitet i det kommunale byggeri (inspiration og udvikling).	Der bør udvikles koncepter for udvikling af biodiversitet i det kommunale byggeri med afsæt i funktionsprogrammer, DGNB m.m. med fokus på at skabe mest biodiversitet for pengene i kommunale	ØKF

	byggerier.	
2.4 Off-site biodiversitet – globalt ansvar i kommunale bygge- og anlægsprojekter	Off-site biodiversitet handler om Københavns Kommunes ansvar for biodiversiteten uden for kommunens geografiske grænser i forbindelse med indkøb af materialer og produkter til bygge- og anlægsprojekter. Det afsøges, om der kan opstilles kriterier og retningslinjer, der sikrer sporbarhed, dokumentation og brug af certificeringer med fokus på beskyttelse af naturværdier og biodiversitet. Initiativet skal desuden kortlægge de økonomiske konsekvenser ved eventuelle biodiversitetskrav i indkøb af materialer og produkter til bygge- og anlægsprojekter. Initiativet udvikles i samarbejde med ejendomsbranchen, herunder partnerskabet om biodiversitet med byens større grundejere.	ØKF
2.5 Styrkelse af partnerskabet med byens store grundejere: "Sammen om biodiversitet"	Partnerskabet blev etableret i maj 2024 og rummer 22 af byens største grundejere og ejendomsforvaltere på tværs af private grundejere, almene boligorganisationer og staten. Formålet er at fremme biodiversitet på arealer og bygninger og at samtænke biodiversitet på tværs af grundejeres matrikelskel, så der kan skabes korridorer eller større sammenhængende grønne områder. Initiativet rummer midler til at understøtte og udvide partnerskabet, herunder puljemidler til realiseringen af konkrete biodiversitetsindsatser på tværs af skel i partnerskabet, samt midler til generel betjening af partnerskabet.	ØKF

2.6 Videreførelse af Københavns Kommunes pulje til borgerdrevne biodiversitetsprojekter	Den borgerrettede biodiversitetspulje er meget søgt og hviler på et velfungerende samarbejde med Danmarks Naturfredningsforening. Puljen udløber med 2025 og bør videreføres. Ved videreførelse revideres puljens administrationsgrundlag med henblik på at inkorporere erfaringer fra puljens levetid. Herunder udelingskriterier, ansøgerkrav og vejledningsniveau mv.	TMF
2.7 Målrettet indsats for at øge naturkvaliteten på 1,5 hektar restarealer omkring sportspladser i København	Grønt driftsnetværk i Vicevært KBH skal omlægge randområder på kommunens idrætsanlæg til biodiversitet. Områder der samlet set udgør 15.000 kvm. Initiativet skal bidrage til at bevare og beskytte den biodiversitet, som allerede eksisterer, men også fremme biodiversiteten og sikre plads til biodiversitet på områder, som er under udvikling. Idrætsanlæggene bruges flittigt af borgere i forskellige aldersgrupper, ikke kun til idræt men også til ophold, hundeluftning m.m. Idrætsanlæggene er derfor også gode kontakt- og formidlingspunkter, som kan bringes i spil til formidling og opmærksomhed omkring biodiversitet.	KFF
2.8 Fremme biodiversitet og plads til biodiversitet i byudviklingen	Der arbejdes for at biodiversitetsdagsordenen er en integreret del af byudviklingen af København, det gælder både på kommuneplanniveau, lokalplanniveau og i byggesagsbehandlingen. Fokus er på at skabe plads til biodiversitet og højne biodiversiteten bedst muligt, når byen udvikles, herunder også i omdannelse af områder og i driften af arealer.	ØKF, TMF

TEMA 3: At understøtte viden og uddannelse om natur og biodiversitet

Forankring af biodiversitetsindsatsen blandt borgere og virksomheder i København kræver et fokus på at sikre naturdannelse i form af kendskab til biodiversitet og de naturlige processer, som danner grundlag for den. På den baggrund prioriteres følgende initiativer frem mod 2029:

3.1 Flere biodiversitetskoordinatorer til udvikling af biodiversitetsindsatsen på tværs af Københavns Kommunes forvaltninger, samarbejde med lokaludvalg og understøttelse af frivillige, der arbejder med biodiversitet.

3.2 Styrke og justere eksisterende og nye undervisnings- og pædagogiske tilbud om biodiversitet og natur.

3.3 Sikre kompetenceudvikling og uddannelse af pædagoger, lærere og anden personel i biodiversitet.

3.4 Opgradering af Københavns Kommunes naturværksted Streyf i Utterslev Mose til et biodiversitetslaboratorie med henblik på øget uddannelse og naturdannelse for byens børn og unge

Detailbeskrivelse af initiativerne

INITIATIV	Forklaring	Ansvalig
3.1 Flere biodiversitetskoordinatorer til udvikling af biodiversitetsindsatsen på tværs af Københavns Kommunes forvaltninger, samarbejde med lokaludvalg og understøttelse af frivillige der arbejder med biodiversitet.	Der blev med Budget 24 afsat midler til at ansætte én biodiversitetskoordinator med henblik på arbejdet med implementering af biodiversitetsstrategien. Midler til ansættelse af flere biodiversitetskoordinatorer vil dels opfylde et behov for faglig sparring om biodiversitetsdagsordenen i kommunens forvaltninger og dels give mulighed for øget dialog om biodiversitet med byens borgere, frivillige og foreninger, herunder realisering af initiativ 4.1	TMF/KFF/ BUF/ØKF
3.2 Styrke og justere eksisterende og nye undervisnings- og pædagogiske tilbud om biodiversitet og natur.	Det er vigtigt at den fysiske indretning med mere og bedre biodiversitet på skoler og institutioner bliver fulgt op med pædagogiske aktiviteter for at sikre forankring og ejerskab lokalt. Det er en unik mulighed for at skabe nye normer og naturdannelse i lokalområdet, der hvor børnene er. Her til skal udarbejdes undervisnings- og pædagogiske aktiviteter til børnene, som tager konkret udgangspunkt i deres egne matrikler og	BUF

	lokalområde. Eksisterende aktiviteter skal derfor tilpasse og udbygges og nye aktiviteter skal etableres. For det optimale udbytte af undervisnings- og pædagogiske aktiviteter til børnene, skal skoler og institutioner samtidig have støtte til at koordinere med eventuel fysisk 'omlægning' til mere og bedre biodiversitet lokalt, samt kompetenceudvikling af medarbejdere	
3.3 Sikre kompetenceudvikling og uddannelse af pædagoger, lærere og anden personel i biodiversitet.	Pædagoger og lærerne bærer en stor del af ansvaret for at give børn og unge et forhold til naturen (naturdannelse) og det behøver ikke betyde at man skal tage langt væk fra egen matrikel. Det kan nemlig også foregå i lokalområdet og på egen matrikel. Der udformes et kursus/forløb for henholdsvis lærere og pædagoger, hvor medarbejderne kan tage udgangspunkt i deres egen matrikel og lokalområde, og omhandle hvorledes de vil bruge det sammen med børnene efterfølgende, så børnene bliver naturdannet og tager vare på vores natur.	BUF
3.4 Opgradering af Københavns Kommunes naturværksted Streyf i Utterslev Mose til et biodiversitetslaboratorie med henblik på øget uddannelse og naturdannelse for byens børn og unge	Ansættelse af 3 naturvejledere og opgradering af de fysiske faciliteter til at omdanne Københavns Kommunes værksted i Utterslev Mose til et biodiversitetslaboratorie, hvor TMF og BUF kan afvikle uddannelsestiltag målrettet Københavns børn og unge med afsæt i et nært forhold til naturen og naturlige processer.	TMF, BUF

TEMA 4: At skabe frivillige fællesskaber om biodiversitet

Borgere og frivillige udgør en stor ressource i arbejdet med at fremme vilkårene for biodiversitet. Og ud over gennemførelse af konkrete initiativer er frivillige organisationer generelt med til at skabe

engagement og forståelse for biodiversitetsdagsordenen. På den baggrund prioriteres følgende initiativer frem mod 2029:

4.1 Én indgang for frivilligt engagement i byens biodiversitet med afsæt i indsats 3.1

4.2 Citizen Science indsats, som involverer borgere, børn og unge i kortlægning af byens biodiversitet som supplement til den professionelle kortlægning, der foretages i regi af indsats 1.3

4.3 Grønne oaser med høj biodiversitet i tilknytning til kommunalt ejede matrikler

Detailbeskrivelse af initiativerne

INITIATIV	Forklaring	Ansvarlig
4.1 Én indgang for frivilligt engagement i byens biodiversitet med afsæt i indsats 3.1	Frivillige grupper er ansvarlige for pleje i blandt andet en del af Utterslev Mose, Amager Fælled og på Sydhavnstippen. Disse grupper yder et meget værdifuldt arbejde for at fremme biodiversiteten og har behov for en enkel og hurtig adgang til at kunne kommunikere med relevante dele af forvaltningen med hensyn til aftaler om plejens tilrettelæggelse, rådgivning mv. Der er desuden stor interesse for at fremme biodiversiteten i tilknytning til gårdanlæg, grønne fællesarealer og begrønning af facader. Alle elementer som kan være med til at løfte kvaliteten af byen. Men ofte har disse engagerede borgere behov for rådgivning om muligheder, valg af planter mv. Derfor bør der sikres ressourcer til at borgerne har én indgang for dialog med kommunen om biodiversitetsprojekter. Det kan ske via finansiering af initiativ 3.1	TMF
4.2 Citizen Science indsats, som involverer borgere, børn og unge i kortlægning af byens biodiversitet som supplement til den professionelle kortlægning, der foretages i regi af indsats 1.3	Citizen Science handler om at inddrage borgere i det faglige/videnskabelige arbejde med biodiversitet. Her kan være flere modeller, alt efter finansieringsmulighederne. Fra en lille model hvor eksisterende aktiviteter udbygges og tilpasses efter behov. Eller en stor model hvor der investeres i et mobilt feltlaboratorium, som kan bistå såvel folkeskoler som den brede offentlighed i at bidrage med	BUF

	monitering og lokalitetskort-lægning.	
4.3 Grønne oaser med høj biodiversitet i tilknytning til kommunalt ejede matrikler.	Med udgangspunkt i det inspirationskatalog, som blev udarbejdet i forbindelse med den i 2024 gennemførte screening for biodiversitetspotentialer i København, udvikles konkrete biodiversitetsprojekter på kommunale udearealer. Formålet er at skabe grønne oaser, der kan fungere som lærings- og mødested for biodiversitet for lokale borgere og foreninger.	KFF, Alle forvaltninger

Strategi 2022-2050

Biodiversitet i København

Indhold

Indhold	
Forord	4
Introduktion til strategien	6
Københavns Kommunes mål for 2050	10
Byens natur og biodiversitet	12
Tema 1: Bevare og forbedre den eksisterende biodiversitet	18
Tema 2: Skabe ny biodiversitet i byen	24
Tema 3: Understøtte viden og uddannelse om natur og biodiversitet	28
Tema 4: Skabe frivillige fællesskaber om biodiversitet	32
10 fokusarter i København	36

Forord

Vi står i dag overfor en global biodiversitetskriser. En krise, der betyder, at flere arter nu er i fare for at uddø end på noget andet tidspunkt i menneskets historie.

Byen og naturen er ofte blevet opfattet som hinandens modsætninger – det er de ikke. København skal være en grøn by for mennesker, hvor naturen og byens tilbud går hånd i hånd. Vi skal blive bedre til indtænke natur på naturens præmisser, når vi udvikler byen. Med denne strategi ønsker vi at sætte en ny retning for udviklingen af København. En retning, hvor biodiversitet spiller en central rolle i byens fortsatte vækst og udvikling, og hvor naturen indgår som et samlingspunkt i byens sociale fællesskaber, udfoldelsesmuligheder og læringsmiljøer.

Vores vision er at vende tilbagegangen af arter i København, sikre, at alle københavnere har god adgang til natur og naturoplevelser, samt sikre viden og uddannelse om biodiversitet.

Med Københavns Kommunes biodiversitetsstrategi ønsker vi med andre ord at igangsætte et langsigtet og vedvarende fokus på forbedring af naturens vilkår i byen, og vi ønsker at understøtte de potentialer og kvaliteter, som naturen kan bidrage med.

Mere end 13.000 københavnere har gennem en borgerinddragelsesproces givet deres input og kommentarer til udarbejdelsen af strategien. Danmarks Naturfredningsforening har i tæt samarbejde med Københavns Kommune bidraget til strategien ved at stille deres faglige ekspertise til rådighed for borgerinddragelsesprocessen og ved at komme med input til selve strategien. Samarbejdet mellem Danmarks Naturfredningsforening og Københavns Kommune ønsker vi at fortsætte, og samarbejdet skal bidrage til fortsat at udvikle biodiversitetsdagsordenen i Danmarks hovedstad.

Strategien sigter frem mod 2050, men allerede i de kommende år er det Københavns Kommunes ambition at prioritere midler, der kan understøtte en grønnere by med højere biodiversitet. Indsatsen skal være bred og dække alle forvaltningsområder, så de store grønne potentialer indfries, hvad enten det gælder sansehaver på byens plejehjem, terapiområder eller biodiversitet på skoleskemaet, eller nye grønne områder i byudviklingsområderne.

Mange århundredes vanetænkning, hvor naturen er blevet nedprioriteret, skal ændres, og vi inviterer københavnere, virksomheder og byens grønne aktører med på rejsen mod en grønnere by!

Sophie Hæstorp Andersen

Sophie Hæstorp Andersen
Overborgmester

Line Barfoed

Line Barfoed
Teknik- og Miljøborgmester

Mia Nyegaard

Mia Nyegaard
Kultur- og fritidsborgmester

Lars Midtby

Lars Midtby
Direktør i Danmarks
Naturfredningsforening

Blomsterengen i Byskoven, som den ser ud efter nogle år, og hvor det er de hjemmehørende arter, der dominerer.

Introduktion til strategien

Højere biodiversitet i København

Strategien sætter retningen for, hvordan vi i København sammen skal arbejde på at sikre højere biodiversitet, større artsrigdom og mere og bedre natur i københavnernes hverdag frem mod 2050. Dette skal ske ved at realisere Københavns Kommunes og Danmarks Naturfredningsforenings vision om:

At vende tilbagegangen af arter i København, sikre alle københavnere adgang til natur og naturoplevelser, samt sikre viden og uddannelse om biodiversitet.

Alle kan bidrage til at fremme biodiversitet både på kommunale, statslige og på private arealer. Biodiversiteten i København skal højnes i samspil med byens øvrige større dagsordener og skal være en fast del af Københavns bynats-, byudviklings- og klimatilpasningsdagsorden. Samtidig skal denne strategi være med til at realisere FN's verdensmål og sikre en bæredygtig

by, hvor biodiversitet medvirker til at styrke byens sociale, økonomiske, sundheds- og miljømæssige udvikling. Vi skal arbejde smartere med biodiversitet, og derfor skal strategiens mål omsættes til virkelighed i fællesskab med københavnere, byens øvrige aktører og besøgende, samt ved at indarbejde målrettede indsatser i kommunens eksisterende planer, værktøjer og arbejdsgange.

København set fra Amager Fælled.

Strategiens elementer og opbygning

Strategien omhandler biodiversiteten i København med fokus på mangfoldigheden af arter og levesteder for dyr og planter. København har allerede en strategi for bynatur, der varetager bynatures forskellige elementer og det udviklingsbehov, disse medfører, bl.a. klimatilpasning, byudvikling, rumlighed, biodiversitet mv.

I strategien er beskrivelsen af biodiversitet opdelt i den grønne, den grå og den blå natur, der defineres i afsnittet om byens natur og biodiversitet.

Sammen med strategien hører to selvstændige dokumenter:

1. Opsamling på borgerinddragelsesprocessen *Vildt nok? Det mener københavnernes om biodiversitet.*
2. En 4-årig handleplan for realisering af *Biodiversitet i København 2022-2050.* Første delperiode 2022-2025.

De to dokumenter findes på biodiversitet.kk.dk

I opsamlingen på borgerinddragelsesprocessen *Vildt nok? Det mener københavnernes om biodiversitet* kan man konkret se, hvilke input københavnernes er kommet med til strategien.

De 4-årige handleplaner indeholder indsatser, der skal realisere strategiens vision og mål. Handleplanerne revideres og fremlægges til politisk vedtagelse hvert 4. år. Handleplanerne vil årligt blive fulgt op af en statusopgørelse for de fire temaer samt redegørelse for det kommende års prioriterede indsatser.

I forbindelse med revision af de 4-årige handleplaner vil det blive vurderet, om der er behov for at opdatere strategien. Strategiens vil løbende holdes aktuel både i forhold til viden på området og i sammenhæng med byens øvrige dagsordner.

Der kan skabes levesteder og fødekilder for dyr og planter overalt i byen.

Hvad er biodiversitet, og hvorfor er den vigtig?

Biodiversitet er et udtryk for variation i den levende natur, dvs. helheden af gener, arter og økosystemer. Jo flere gener, arter og økosystemer, der er til stede, jo højere biodiversitet.

Biodiversitet omfatter både den sjældne og truede natur samt den almindelig og udbredte natur. De sjældne og truede arter kræver beskyttelse. En høj biodiversitet har vi også, når den almindelige natur bliver en mangfoldig natur, hvor både de almindelige arter og sjældne og truede arter er talrige.

Biodiversitet forudsætter, at der tages højde for arternes livscyklus fra start til slut. Det handler om at sikre levesteder for både unge, voksne og ældre individer. Der skal være plads

til diversiteten og sammenhængen mellem de habitater, der er nødvendige for arten. Det handler om adgangen til føde, levesteder, overvintringssteder og habitater til reproduktion.

Vigtige forudsætninger for at fremme biodiversiteten er at sikre plads, at beskytte og skabe levesteder for dyr og planter, at bevare natur med lang kontinuitet og fremme hjemmehørende arter.

Kilde: Danmarks Naturfredningsforening.

FN's verdensmål

Denne strategi understøtter implementering og indsatsopfyldelse af Københavns Kommunes handlingsplan for FN's verdensmål med fokus på tre af de 17 verdensmål:

Mål 3: Sundhed og trivsel

Københavns Kommunes vision er, at københavnere skal være blandt de borgere i verden, som har den bedste livskvalitet – og det skal alle københavnere kunne mærke.

Mål 14: Livet i havet

Livet i havet og de rene farvande i Øresund og Københavns Havn er vigtigt for byen. Det gælder såvel havdyrsbestanden og fiskeri, som borgernes sundhed, livskvalitet og trivsel.

Mål 15: Livet på land

Det er Københavns Kommunes målsætning at øge antallet af tiltag, der primært har til formål at styrke biodiversiteten, og at muligheden for at fremme biodiversiteten altid indgår i afvejningerne, når kommunen udvikler og omdanner byen, så vi er med til at udbygge, forstærke og værne om bynaturen som helhed.

*Kilde: Hovedstaden for bæredygtig udvikling
– Københavns Kommunes handlingsplan
for FN's verdensmål.*

Humlebier er afhængige af blomster med masser af nektar og pollen som fx mælkebøtte og kællingetand m.m.

Københavns Kommunes mål for 2050

Københavns Kommunes har fastsat en række mål frem mod 2050. Der er fastsat mål for hvert enkelt af de fire temaer, og mål, der går på tværs af temaerne.

Københavns Kommune vil i løbet af strategiens første periode få et bedre overblik over Københavns eksisterende biodiversitet. Det kan betyde, at de nuværende mål revideres og at der udarbejdes konkrete og mere ambitiøse målsætninger for de enkelte temaer.

Tema 1

At bevare og forbedre den eksisterende biodiversitet

- I år 2050 er Københavns økosystemer modstandsdygtige og tilstrækkeligt beskyttede.
- I år 2050 er biodiversiteten i Københavns Havn og langs kysterne øget ved at bevare og forbedre eksisterende stenrev, naturnære kanter og afgrænsninger samt bevoksninger med ålegræs og vandplanter, og ved at sikre, at skaldyrsbestanden i havnen genoprettes.
- I år 2050 er biodiversiteten i Københavns eksisterende ferskvandsområder (vandløb, søer, åer m.m.) øget. Levesteder, bundvegetation og bløde kanter m.m. er forbedret.

Tema 2

At skabe ny biodiversitet i byen

- Inden år 2050 er det systematisk integreret i byplanlægningen og i byudviklingen at fremme sunde økosystemer, grøn og blå infrastruktur og naturbaserede løsninger, bl.a. i det offentlige rum, gårdhaver, i infrastrukturen og i udformningen af bygninger og deres omgivelser.
- I år 2050 er Københavns små og større grønne områder bundet sammen af et net af grønne forbindelser med plads til fodgængere, cyklister og natur.
- I år 2050 anvendes biodiversitet som et redskab, der bidrager til opnåelse af fysisk og mental sundhed og trivsel for byens borgere.
- I år 2050 bidrager 50 % af københavnere i høj eller meget høj grad selv til at øge biodiversiteten i byen.
- I 2050 indgår biodiversitet i blå, urbane løsninger som kobler klimatilpasning og byudvikling. Det samlede areal med ferskvandsområder er øget med omk. 10 % i form af åbning af rørlagte åer, vandhuller, grøfter, bassiner, vådarealer (periodevis våde) o. lign. I forbindelse med byudvikling og stormflodsikring af havn og kyst overvejes natur og biodiversitet som en del af løsningen i overgangene mellem land og vand.

Tema 3

At understøtte viden og uddannelse om natur og biodiversitet

- I år 2050 har alle skoler og institutioner udearealer, som bidrager til formidling af biodiversitet til børn, samt uderum med flora og fauna til naturformidlings- og læringsaktiviteter.
- I år 2050 understøttes alle skoler og institutioner i deres arbejde med at styrke børns dannelse og læring om biodiversitet og natur med eksterne læringsforløb.
- I år 2050 har københavnernes og byens turister og øvrige besøgende mulighed for at lære om og opleve biodiversiteten i byens ferske vande, kyst og havn, samt biodiversiteten i byens grønne og grå områder.

Tema 4

At skabe frivillige fællesskaber om biodiversitet

- I år 2050 indgår biodiversitet som redskab til at danne lokale, sociale relationer og fællesskaber.
- I år 2050 er der velfungerende grønne og blå, tværfaglige samarbejder, partnerskaber og samarbejdsplatforme bestående af kommunale og private aktører med et fælles tværgående fokus på at skabe en bæredygtig by med højere biodiversitet og større artsrigdom, og på at skabe stærke lokale fællesskaber i alle bydele
- I år 2050 er formidling af biodiversitet, tilgængelige tilbud, oplevelser, events og byens arbejde med biodiversitet hverdagspraksis.

Mål på tværs af de fire temaer:

- I år 2050 har København en højere biodiversitet med flere levesteder og større artsrigdom.
- I år 2050 har alle københavnere adgang til natur i deres nærområde og mulighed for at bruge og opleve naturen som grundlag for fysisk og mental sundhed og trivsel.
- I år 2050 har københavnernes større kendskab til og bedre forståelse for både den lokale og den globale biodiversitet.
- I år 2050 skal der være mere plads til biodiversitet i København. Mindst 30 % af Københavns areal skal være udlagt som offentligt tilgængelige grønne områder (defineret som arealer, hvor der er sikret offentlig adgang med henvisning til afstands-analyse behandlet på ØU 14.06.2022.) og 10 % af Københavns areal er beskyttet efter naturbeskyttelseslovens §3.

Byens natur og biodiversitet

Københavns Kommunes arealer er overvejende bebygget eller kultiveret, men alligevel findes der biodiversitet overalt i byen. Intet område er for lille eller ubetydeligt til at kunne fungere som levested eller fødekilde for dyr, planter, svampe, bakterier og andet levende.

Københavns biodiversitet er præget af byens mange menneskeskabte biotoper som fx parker og kirkegårde. Alligevel findes der rester af byens oprindelige naturtyper som fx skov og krat, søer, moser, strandenge og fælledtyper. Forskellige typer af natur tiltrækker forskellige dyre- og plantearter. I København findes der fx i parkerne skovarter som stor flagspætte og brunflagermus. Klippearter som mursejler og husrødstjert findes blandt de høje bygninger, som udgør "kunstige klipper", og i byens vådområder findes arter som fx rørsanger, lille vandsalamander og spids-snudet frø.

I København spiller byens store naturområder og parker en vigtig rolle for variationen og antallet af arter. Her er mange levesteder for dyr og planter, som både er med til at opretholde byens bestand af arter, men også er med til at tiltrække flere. Fastholdelse af byens store naturområder og parker er derfor en forudsætning for at opretholde og understøtte byens mange arter, og for, at arterne kan sprede sig og skabe nye bestande i resten af byen.

Den grønne by

- Naturområder
- Parker
- Kirkegårde
- Private haver og fælles friarealer
- Byens træer

Den grå by

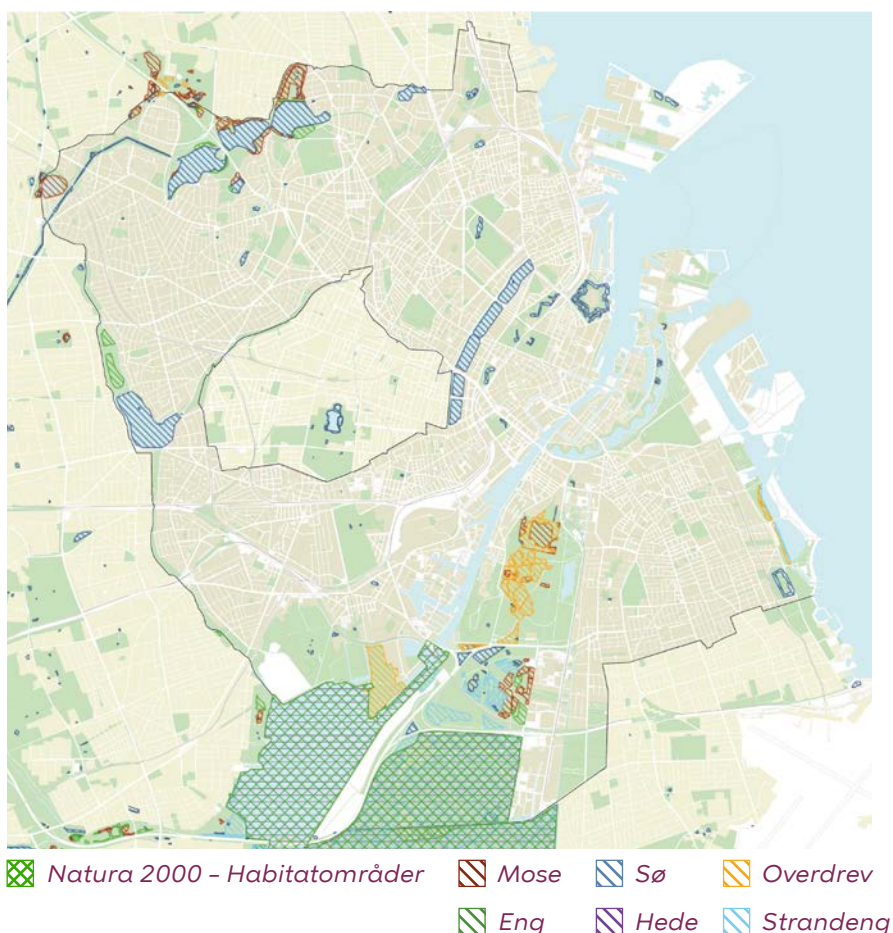
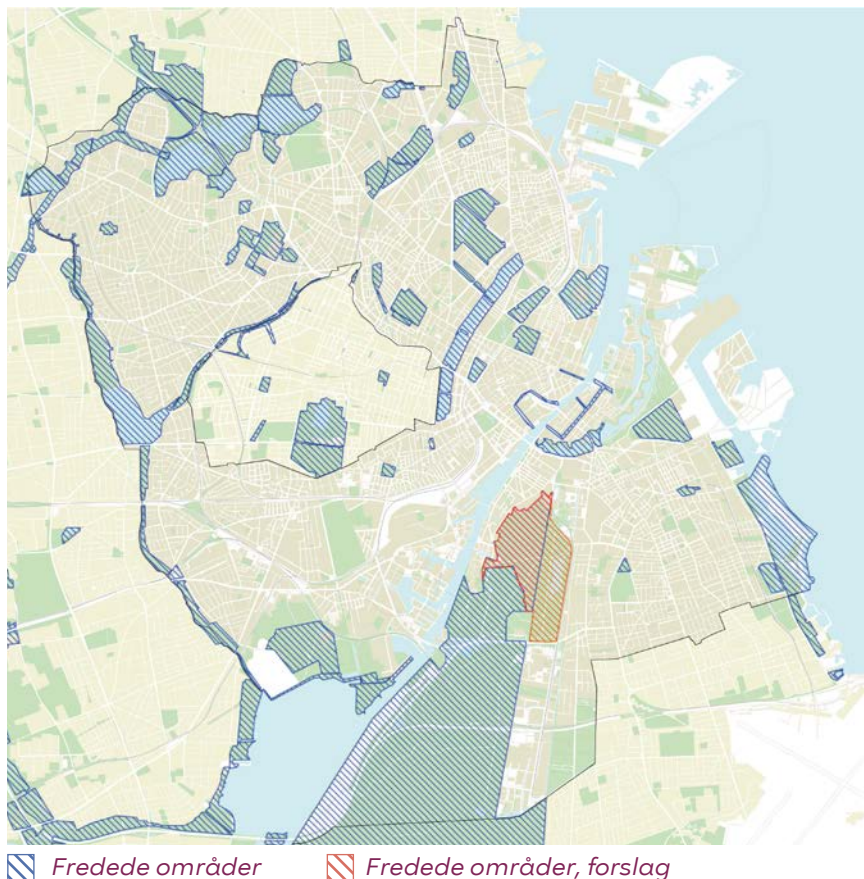
- Grønne byrum/lommeparker
- Byhaver
- Gårdhaver og gadehaver
- Idrætsanlæg
- Gadebede, grønne tage og facader mv.
- Husmure og stenbelægninger
- Udearealer omkring Københavns Kommunes bygninger som fx skoler, plejehjem og kulturhuse
- Grønne, private gårdrum
- Byens træer
- Private haver og forarealer

Den blå by

- Søer
- Vandløb/åer
- Havn
- Kyst
- Vandhuller
- Grøfter
- Sø- og å-brinker
- Strande

Kort over fredede og beskyttede områder

De to kort viser de større fredede og vejledende registreringer af beskyttede arealer i København. Mange af Københavns fredede arealer indeholder naturtyper omfattet af naturbeskyttelseslovens §3 - søer, moser, ferske enge, strandenge, heder, overdrev og vandløb. Disse naturtyper er umiddelbart beskyttede og må i udgangspunktet ikke ændres. De nævnte naturtyper er beskyttet via lovgivning for at bremse tilbagegangen af naturtyperne, som er levesteder for mange vilde dyr og planter. Københavns Kommune har omkring 777 hektar §3-beskyttet natur. Natura 2000-arealer er internationalt beskyttede arealer, udpeget med henblik på at beskytte en række truede, sjældne eller karakteristiske dyre- og plantearter og naturtyper.

Biodiversitet i den grønne by

Den største biodiversitet på land findes i byens større grønne områder med en lang historie som grønt område og en variation i terræn og beplantning. Det er områder med en høj biodiversitet.

Høj biodiversitet findes ofte, når flere af følgende faktorer er til stede:

- Kontinuitet i tid: Længerevarende, uafbrudte arealer.
- Arealernes størrelse.
- Sammenhæng mellem arealer.
- Variation i arter, levesteder, struktur og topografi.
- Pleje og naturlig dynamik.

I yderkanten af Københavns Kommune findes større naturområder med stor sammenhæng i terræn og arter. Her er biodiversiteten høj, og samtidig rummer disse områder en lang kontinuitet. Det er områder, som er et vigtigt grundlag og forudsætning for en fortsat opretholdelse og udvikling af byens biodiversitet. Det er fx områder som Utterslev Mose og Amager Fælled. Her er der naturlig vegetation og mere plads, og naturen kan i højere grad udfolde sig som natur. Det giver levesteder og fødegrundlag for flere af de naturligt forekommende dyre- og plantearter.

Byens gamle parker og kirkegårde som Assistens Kirkegård og Østre Anlæg har en varieret vegetation med både naturligt forekommende planter, eksotiske haveplanter og mange gamle træer. Det er arealer med levesteder og fødegrundlag for en del fugle, flagermus, sommerfugle, insekter mv.

Byens gamle træer er særlig værdifulde for biodiversiteten, fordi de har hulheder og sprækker, der giver levesteder for mange arter, bl.a. svampe, fugle, insekter og flagermus. Et gammelt egetræ kan fx have 200 forskellige insektarter tilknyttet.

I København findes der også områder med biodiversitetsmæssig værdi på gamle restarealer, fx nedrivningstomter, opfyldte arealer ved havnen og nedlagte industriområder. Eksempler herpå er Nordhavnstippen og Sydhavnstippen, hvor der tidligere har været smidt byggejord og byggeaffald ud. De har i dag udviklet sig til biodiversitetsmæssigt værdifulde arealer med beskyttede arter af fugle, padder og insekter.

I yderkanten af Københavns Kommune findes større naturområder med stor biodiversitet, hvor naturen i højere grad kan udfolde sig som natur. Det giver levesteder og fødegrundlag for mange dyre- og plantearter.

Biodiversitet i den grå by

Københavns grå natur omfatter den biodiversitet, der eksisterer i byens bebyggede og urbane områder. Her udgør det bebyggede bylandskab en mosaik af forskellige overflader og strukturer, mikroklimaer, højdeforskelle, lys og skygge samt pletter og sprækker, og er levesteder for en lang række arter, som har tilpasset sig bylandskabets klima og byens hårde bebyggede overflader, bl.a. de mere varmesøgende dyrearter som mursejler, gråspurve og husrødstjert.

Byens små grønne byrum, lommeparker og gadehaver/bede samt grønne private gårdrum fungerer som "trædesten" og levested for arter, der kommer fra byens større grønne områder. Københavns mange gårdhaver har ofte gode betingelser for biodiversitet og potentiale for at koble biodiversitet med regnvandshåndtering.

I Københavns grå natur vil biodiversiteten ofte være udfordret af store mængder af slid og den forurening og salt, som løber af veje og fortove. Det er i byens grå natur ofte nødvendigt at udvælge og anvende arter, der er hårdføre overfor slid, forurening og vejsalt.

Dybbølsgade på Vesterbro.

Biodiversitet i den blå by

Københavns mange ferske og salte vandområder spiller også en vigtig rolle for biodiversitet. I København findes ca. 148 km havne- og kyststrækning, heraf ca. 38 km med naturlige kanter med fx skrå overgange med sten og sand, godt 260 hektar søareal og i omegnen af 88 km vandløb. København har både det ferske og salte vand. Særligt overgangszonerne mellem vand og land kan være rige på levesteder og en særlige flora og fauna. Det er områder, som kan være et værdifuldt bidrag til biodiversiteten

I byens blå natur er de vigtigste faktorer:

- Vandgennemstrømning
- Vandkvalitet
- Variation i levesteder og terræn
- Overgangen mellem land og vand

Byens salte vande

Københavns Havn og kysten med Øresund og Kalveboderne er fx nogle af byens vigtige leve- og fødesøgningsområder. Her findes en stor fiskebestand, et utal af smådyr og bunddyr samt mange forskellige undervandsplanter. Vandkvaliteten er mange steder så god, at der er en rig bundvegetation med blomsterplanter som ålegræs, vandaks og vandkrans. Havnene og kysten har stor betydning for biodiversitet, fordi det danner levesteder, ynglesteder og opvækstområder for mange arter og organismer. På havbunden findes fx store mængder blåmuslinger, der er med til at filtrere vandet og forbedre vandkvaliteten.

Byens ferske vande

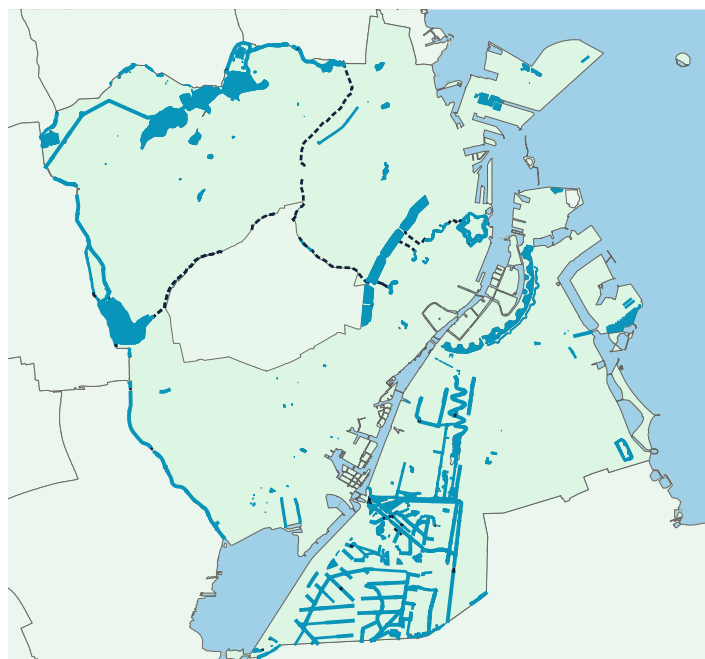
København rummer et system af mere eller mindre forbundne søer, som er vigtigt for byens biodiversitet. Byens søer, både dem med naturlige islet og de tydeligt kunstigt anlagte søer danner levesteder for padder, fisk, vandplanter og rigtig mange forskellige fugle, både ynglefugle og rastefugle. Mange af byens søer er omgivet af parker, kirkegårde og naturområder, der i sammenhæng med hinanden skaber vigtige levesteder for mange fugle, insekter og padder.

Biodiversiteten i byens søer varierer, og den højeste biodiversitet ses i søer, der er afgrænset af bløde brinker med lysåbninger, og i lavvandede vandhuller.

Københavns vandløb har i modsætning til søerne være udsat for hårde indgreb i form af rørlægning og kanalisering, så her er fortsat et stort forbedringspotentiale for biodiversitet. En del vandløb blev tidligere til afløb for byens spildevand og indgik derved i byens kloaksystem. Tidligere blev de fleste vandløb lagt i rør, eller i bedste fald lagt fast i åbne betonkanaler som Damhusåen.

Byens ferske vandes vandkvalitet er mange steder udfordret af for meget næring. Dette medfører opblomstring af alger, der skygger bundvegetationen væk og skaber iltfattige forhold i vandet, hvilket medfører, at fisk, vandplanter og andet liv dør.

■ Byens ferske vande ■ Rørlagte åer

Biodiversitet prioriteres forskelligt i byen

På tværs af strategiens fire temaer sættes der en samlet retning for udbredelse af biodiversitet i byens fysiske miljø. Kvaliteten og omfanget af biodiversiteten vil blive prioriteret forskelligt afhængig af, hvor i byen man befinder sig. Stedets lokale kontekst, byens egenart og samspillet med byens brug og mange forskellige funktioner har betydning for, hvordan man konkret, i byens fysiske strukturer, kan arbejde med biodiversitet.

Områder med natur og naturoplevelser i fokus

De markerede områder på kortet viser nogle af byens større grønne og blå områder med mange levesteder og fødekilder. Områder som er vigtige at bevare og forbedre og som er en del af fundamentet for Københavns biodiversitet. Områder, hvor natur og biodiversitet prioriteres og medtænkes fra start, når byen udvikles og omdannes. I disse områder kan der med fordel gennemføres naturgenopretning og naturpleje for at fremme naturlig dynamik og naturlige processer. Invasive plantearter bekæmpes, og der anvendes primært hjemmehørende plantearter.

De markerede områder skal i samspil med den øvrige by sikre levesteder, fødesøgningsområder og trædesten for mange forskellige dyr og planter, både de almindelige arter og de mere sjældne arter.

Den øvrige by

I den øvrige del af byen skal der sikres oplevelser af natur, herunder mulighed for at opleve årstidernes skiften og variation i arter. Her vil biodiversitet blive balanceret med byens mange behov og den intensive menneskelige brug af byens rum. Det betyder, at natur og biodiversitet skal sameksistere med det urbane liv.

I den øvrige by skal levesteder og fødekilder tænkes ind i udviklingen af byen og i de eksisterende grønne arealer, de bolignære friarealer og lokale grønne byrum samt i byggeriets hårde flader, fx facader og tagarealer. I disse områder af byen er det ofte nødvendigt at prioritere brug af robuste og hårdføre arter, som kan overleve i byens trængsel, saltning og slid. Brugen af hjemmehørende arter prioriteres så vidt muligt.

Her fremhæves de steder i byen, hvor naturen og naturoplevelsen skal være i fokus. I de øvrige dele af byen medtænkes biodiversitet i samspil med byens øvrige aktiviteter.

Tema 1: Bevare og forbedre den eksisterende biodiversitet

Københavns eksisterende biodiversitet skal bevares og forbedres, fordi den er grundlaget for at vende tilbagegangen af arter i København.

Omkring 29 % af Københavns samlede areal består af offentligt tilgængelige grønne arealer. København har godt 260 hektar søareal, ca. 88 km vandløb, ca. 148 km havne og kyststrækninger samt omkring 777 hektar beskyttede arealer.

Disse arealer er københavnernes rekreative uderum med plads til ophold, udfoldelse og oplevelser. Det er arealer, hvor der også skal være plads til levesteder, føde og skjul for dyr, planter og en række levende organismer. Temaet sætter en retning for, hvordan vi kan bevare og forbedre de eksisterende naturværdier i den grønne, grå og blå by.

I dette tema er de vigtigste elementer for at bevare og forbedre den eksisterende biodiversitet at:

- fastholde byens eksisterende grønne områder
- bevare arealer med eksisterende biodiversitet
- bevare og forbedre eksisterende levesteder og fødekilder
- øge naturpleje og drift med biodiversitet for øje
- øge fokus på den marine biologi. At understøtte naturens naturlige dynamik og arternes relation og afhængighed
- bevare byens gamle træer.

Københavns Kommune vil arbejde for at sikre og understøtte biodiversitet, både privat og offentligt via lokalplaner og fredninger, og via drifts- og plejeplaner af de kommunale grønne områder samt i kommunale bygge- og anlægsopgaver.

Københavns Kommune vil arbejde for, at både kommune, private aktører og borgerne skaber nye vaner, og vi anbefaler at medtænke følgende tre trin i nye projekter for at bevare og forbedre den eksisterende biodiversitet:

Bevar og kortlæg den eksisterende biodiversitet i og omkring projektområdet ved at kigge på arter og levesteder med raste-, yngle- og fødesøgningsområder for dyr og planter. Bevar fx gamle træer, dødt ved, nektar- og pollenholdige planter, ålegræs o. lign.

Beskyt og forbedr levevilkårene for projektområdets arter med fokus på levesteder og fødegrundlag.

Genopret og etabler afværgeforanstaltninger for tab af eksisterende værdifulde levesteder, hvor det ikke har været muligt at bevare disse. Genopret og skab nye arealer med levesteder og fødegrundlag.

Bevare og forbedre i den grønne by

Den eksisterende natur og biodiversitet har stor værdi for københavnernes livskvalitet og sundhed, og byens miljø og bevaringen af denne skal ses som en langsigtet investering i en bæredygtig, grøn by.

Byens eksisterende biodiversitet med levesteder, fødesøgningsområder og stor artsrigdom skal bevares og understøttes dér, hvor den allerede findes.

Eksisterende biologiske korridorer og grønne forbindelser mellem de grønne og blå områder skal bevares og understøttes, fx i form af træer og træerækker eller andre beplantninger.

Plejen og tidspunkt for plejen justeres, så der skabes optimale betingelser for områdernes biodiversitet. Indsamling af viden og kortlægning af eksisterende biodiversitet skal ske løbende for at sikre optimale plejebetingelser og for at fremme biodiversitet.

Vej- og stibelysningen skal tilpasse i omfang og type i områder med særlige natur- og biodiversitetshensyn for at undgå at forstyrre og ødelægge nataktive arters livscyklus og døgnrytme.

Bevaring og forbedring af den eksisterende biodiversitet i København vil så vidt muligt inddrage planternes allergegene egenskaber i de samlede hensyn.

Damhusengen i Vanløse.

Bevare og forbedre i den grå by

De bebyggede områder er også urbane landskaber med levesteder og skjul i byens hårde overflader, på bygninger samt i grønne byrum. Den eksisterende natur og biodiversitet skaber her lokale naturoplevelser og er med til at understøtte et lokalt sundt mikroklima.

I den grå by handler det om at bevare, forbedre og gentænke levesteder for fugle, flagermus og insekter m.fl. i forbindelse med byens omdannelse, nybyggeri og renovering af eksisterende byggerier. København har flere arter, der er knyttet til den tæt bebyggede by. Disse arter søger fx byens ældre bygningers små huller, utætheder og sprækker, eller stenbelagte og lune områder.

Københavns Kommune og københavnernes skal arbejde på at bevare og fastholde byens grønne byrum og give plads til biodiversitet samt bevare og øge facadebeplantning, grønne tage og beplantningen i gårde og grønne gader, og bevare byens gamle træer m.m.

Bevaring og forbedring af biodiversitet i den grå by kræver robuste løsninger og samtænkning med arealernes brug, pleje og drift.

Strandgade på Christianshavn.

Bevare og forbedre i den blå by

I byens blå natur handler det om at bevare levesteder i form af naturlige brinker, naturlige kyststrækning og arealer med vandplanter, stenrev o. lign.

I Københavns Havn og kyst er der generelt en god vandkvalitet. En fortsat positiv udvikling med et varieret og rigt dyre- og planteliv kræver et fortsat fokus på en god vandkvalitet, gode gennemstrømningsforhold samt varierede vanddybder og bundforhold. København skal have fokus på at bevare og forbedre havnens og kystens områder med biodiversitet, fx områder med ålegræs, forskellige typer af rev samt overgangszonen mellem vand og land. Netop i overgangszonen findes levesteder og fødesøgningsområder for en lang række dyr og planter.

Det ferske vand med søer, åer og vandløb m.m. er ofte en del af byens grønne rekreative arealer.

Bevaring, forbedring og pleje af biodiversitet i byens ferske vande skal ske i sammenhæng med pleje og forbedring af de omgivende grønne arealer. Her er der stort potentiale for at bevare og forbedre eksisterende levesteder ved at understøtte en god vandkvalitet, minimere mængden af næringsstoffer og fremme bløde og naturlige kanter med lysåbninger og lavvandsarealer.

For at forbedre levevilkårene for nataktive dyr og insekter er det væsentligt at have for øje, at byens vandflader udgør mørke områder i byen. Det er vigtigt, at belysning hen over vand og omkring vand er tilpasset, således at vandet ikke bliver direkte oplyst.

Valby strand.

Case

Grøn natur: Sydhavnstippen

Sydhavnstippen er med sit 40 hektar store natur-område med høj biodiversitet et rigtig godt eksempel på et område, hvor vegetation spontant er groet frem ovenpå bygningsaffald og restjord, der blev tippet i vandet mellem 1945 og 1973. Siden 2002 har frivillige udført naturpleje på Sydhavnstippen. Dette har medført, at området i dag har udviklet sig til en af byens biodiversitets-mæssige hotspots. Dette skyldes i høj grad menneskelig virkelyst, hvor frivillige ildsjæle har lavet naturpleje samt etableret græsningslaug. Uden naturpleje ville Sydhavnstippen springe i skov og derved ville områdets mange særlige arter tilknyttet lysåben natur forsvinde.

Blå natur: Stenrev

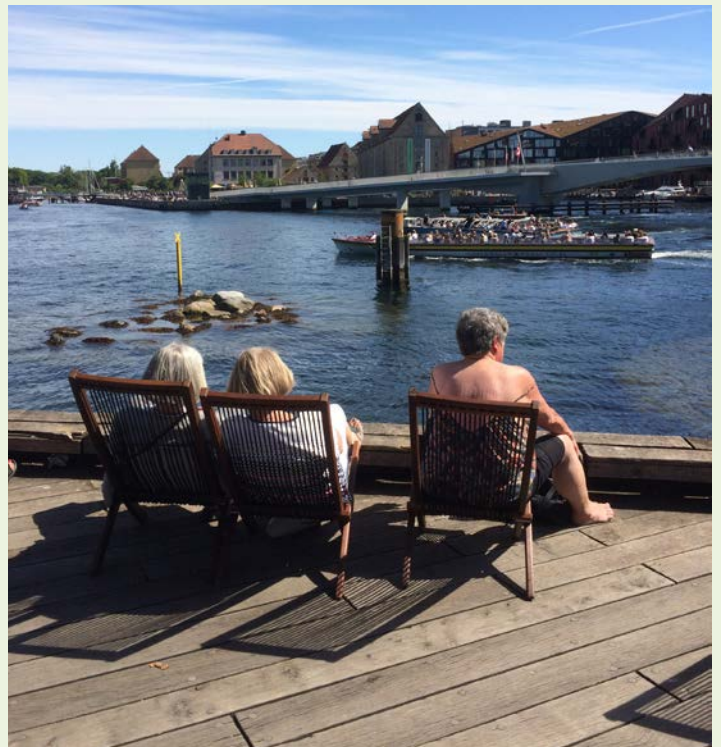
- forbedring af levesteder i havnen

I 2017 etablerede Københavns Kommune seks stenrev ud af 300 ton sten. Disse stenrev har skabt levested for flere arter samt skabt oplevelser for byens borgere. I stenrene findes der snegle, søstjerner, rejer, krabber og fisk som toplettet kutling, havkarusser og meget andet. Samtidig danner stenene grobund for masser af vegetation i form af alger og tang, og fremmer muligheden for at se sæler i havnen.

Sydhavnstippen i Kongens Enghave.

Udsigt til stenrev fra terrassen foran Skuespilhuset.

Utterslev Mose er et af Københavns vigtige naturområder

Tema 2: Skabe ny biodiversitet i byen

Ny biodiversitet skal medvirke til at øge den samlede biodiversitet i København og sikre københavnernes let adgang til attraktive naturoplevelser. At skabe ny biodiversitet handler om at medtænke biodiversitet i fornyelsen og omdannelsen af byen. Der skal skabes flere sammenhængende grønne arealer og plads til små oplevelser af natur i københavnernes hverdag. Biodiversitet skal integreres i kommunens planlægning og sagsgange og bidrage til at udvikle naturbaserede løsninger, som kobler biodiversitetsdagsordenen med byggeri, klima og klimatilpasning. Biodiversitet skal også indtænkes som leg og læringsaktiviteter i skoler og på institutioner, lige fra små bassiner til facadehaver. Temaet sætter en retning for, hvordan vi kan skabe ny biodiversitet i den grønne, grå og blå by.

I dette tema er de vigtigste elementer for at skabe ny biodiversitet i byen at:

- skabe nye fødekilder og leve- og gemmesteder
- skabe flere grønne og blå flader
- skabe grønne forbindelser
- fremme den grønne og den blå biodiversitet i byudvikling
- skabe rekreative rum, der byder på naturoplevelser.

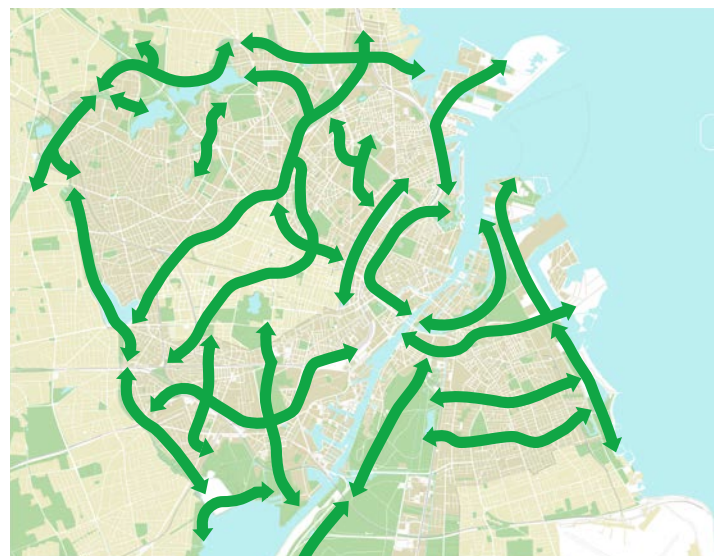
Grønne forbindelser

Grønne forbindelser skal sikre københavnernes nem adgang til byens større grønne og blå områder og skabe flere naturoplevelser på vejen derhen. Mange af byens grønne og blå områder ligger som 'øer' i et urbant landskab. Grønne forbindelser med fx træer, bede og grønne facader vil medvirke til at skabe et grønt netværk mellem byens grønne og blå områder til gavn for mennesker og dyr og planter. I takt med, at byen omdannes og udvikles, er der behov for løbende at forbedre og udbygge de grønne forbindelser.

De grønne forbindelser skal medvirke til at:

- forstærke og forbinde Københavns eksisterende større grønne træk og sammenhængen med nabokommunerne
- sikre nem og attraktiv adgang for gående og cyklister
- øge biodiversitet i eksisterende grønne områder
- understøtte naturens mulighed for at vandre
- skabe flere arealer med biodiversitet, flere arter og levesteder
- give københavnernes flere naturoplevelser i hverdagens byrum og adgang til stillesteder.

Potentialekort for grønne forbindelser.

Ny biodiversitet i den grønne by

I den grønne by skal der være plads til flere levesteder og en mangfoldig og insektvenlig beplantning, når grønne arealer etableres, for-nyes eller genoprettes. København skal medvirke til at skabe plads til ny biodiversitet i form af flere sammenhængende grønne arealer samt ophold, nye træer og naturoplevelser i hverdagen.

I byens planlægning skal der sættes en tydelig retning for ny biodiversitet i byudviklingsområder og sikres større sammenhæng mellem grønne og blå arealer.

Etableringen af ny biodiversitet kan understøtte, at grå arealer bliver grønnere, rørlagte åer bliver åbnet og grønne ensformige områder omlægges til mere vildtvoksende arealer med større variation i terræn og arter.

Udsigt fra Vigerslevvej i Valby til et grønt restareal mellem større vejføringer og stiforbindelse til Vigerslev Parken.

Ny biodiversitet i den grå by

I den grå by handler det om at skabe flere flader med biodiversitet, lige fra grønne gader, grønne forbindelser, fælles opholdsarealer og gårdrum, til private haver, altaner, facadebeplantninger og grønne tage.

Biodiversitet skal tænkes med i byfornyelses- og renoveringsprojekter, klimasikring samt i drift- og pleje af nye, kommunale anlæg. Biodiversitet skal også tænkes med i byudviklingsområder som grønne og blå elementer i nye haveanlæg, fælles arealer og i større sammenhængende, rekreative arealer eller som facadebeplantning o. lign.

I København skal der skabes ny biodiversitet, der inviterer til opdagelse, læring og leg for alle aldersgrupper og understøtter et sundt og behageligt bymiljø. I den grå by handler det i høj grad om, at borgere, brugere og ejere motiveres til at skabe plads til natur og biodiversitet.

Biodiversitet skal indtænkes som redskab til at opnå fysisk og mental sundhed og trivsel for byens borgere, bl.a. som element for stimulering og oplevelsesværdi ved kultur- og fritidsinstitutioner, på plejehjem samt leg og læring for børnene på byens institutioner og skoler mv.

Ingerslevsgade på Vesterbro.

Ny biodiversitet i den blå by

I den blå by handler det om at medtænke biodiversitet i byudvikling og klimatilpasning af byen. Det kan være som nye ferske vandhuller, bassiner, åbning af rørlagte åer m.m., når byen skybrudssikres. Ny biodiversitet i den blå by skal medvirke til at finde nye urbane løsninger og koblinger mellem forskellige lovgivninger, så biodiversitet fx kan gå hånd i hånd med designede bassiner til opsamling eller ned-sivning af regnvand.

I forbindelse med byudvikling og stormflods-sikring af havn og kyst medtænkes natur som en del af løsningen. Byudvikling og stormflods-sikring af København mod nord skaber en særlig mulighed for at udvikle nye, naturbaserede løsninger med fokus på at øge biodiversitet i overgange mellem land og vand.

I den eksisterende by og i byudviklingsområder kan der etableres nye ferskvandsarealer i form af nye vandhuller, bække eller lavvandede og fugtige naturtyper. Fx flere vandhuller uden fisk, som er egnede til padder og vandinsekter som guldsmede, vandnymfer osv.

Byens overordnede planlægning skal sikre adgang og naturoplevelser både langs havnen og kysten og langs åløb og søer. Et bolværk og spunsvægge kan også designes med biodiversitetsfremmende løsninger, så dyr, planter og organismer kan vedhæfte sig og leve her. Ligeledes skal hensyn til vandgennemstrømning og mulighed for at skabe forskelligartede levesteder medtænkes, fx når der anlægges nye kanaler. De bolignære friarealer kan indrettes med blå naturoplevelser til både ophold og leg, og samtidig være levested for en række planter og dyr.

Nye vandhuller tiltrækker hurtigt nyt liv og byder på spændende naturoplevelser.

Case

Sankt Kjelds Plads og Bryggervangen

Et områdefornyelses- og klimatilpasningsprojekt i Københavns Klimakvarter, der er taget i brug i 2019. På Sankt Kjelds Plads og Bryggervangen er der fjernet asfalt og skabt mere grønt. Der er skabt en ny form for naturbaseret klimatilpasning, hvor grøn skybrudssikring og fornyelse af kvarterets byrum går hånd i hånd.

2/3 af arealet på Sankt Kjelds Plads og Bryggervangen er blevet revet op og udskiftet med moderne skybrudsløsninger "forklædt" som vild natur. Over 600 træer og buske er plantet sammen med et væld af græsser og stauder i et netværk af grønne regnvandsbede. Netværket kombinerer bede, kanaler, veje og underjordiske rør, og danner tilsammen en skybrudssikring, som holder kvarteret omkring Sankt Kjelds Plads fri for vand.

Sankt Kjelds Plads og Bryggervangen er finansieret via statens medfinansieringsmidler af hydrauliske løsninger, og byrummet inklusiv grønne overfladeløsninger er finansieret af kommunale byrumsmidler samt områdefornyelsens midler.

Sankt Kjelds Plads på Østerbro.

Tema 3: **Understøtte viden og uddannelse om natur og biodiversitet**

Viden, uddannelse og adgang til naturen skal medvirke til at engagere børn, unge og byens øvrige borgere og besøgende i at øge Københavns biodiversitet. Naturdannelse, oplevelser, kendskab og forståelse er vigtige forudsætninger for at kunne acceptere, passe på og understøtte biodiversiteten i København såvel som globalt. Temaet sætter retning for, hvordan Københavns Kommune vil medvirke til at øge biodiversiteten via uddannelse, viden, naturdannelse, leg og oplevelser både i den grønne, grå og blå by.

Københavns Kommune har knap 700 skoler og daginstitutioner, som dagligt bruges af ca. 18.000 medarbejdere og ca. 115.000 børn, samt forældre og andre borgere, der benytter institutionernes faciliteter. Københavns kultur- og fritidsinstitutioner har ca. 13 mio. besøg om året. Det skaber et solidt grundlag for at øge byens viden og forståelse af natur og biodiversitet. Københavns Kommune vil styrke undervisnings- og pædagogiske aktivitetstilbud, der har fokus på biodiversitet, vild natur, bynatur og børneinddragelse lokalt for derved at styrke deres viden, oplevelser, naturdannelse og handlekompetencer i forhold til biodiversiteten i både den grønne, grå og blå by.

I Københavns Kommune vil man samarbejde på tværs af Københavns forvaltninger og andre relevante undervisnings- og vidensaktører for sammen at opbygge større viden, dannelse og handlekompetencer i forhold til biodiversitet. Fx skal lærernes kompetencer styrkes til at kunne formidle om biodiversiteten, hvilket skal understøttes af, hvordan man fx drifter en skolegård i mere biodiversitetsvenlig retning.

I dette tema er de vigtigste elementer at understøtte viden og uddannelse om natur og biodiversitet at:

- koble biodiversitet sammen med leg og læring og dannelse
- sikre daglig mulighed for oplevelser med biodiversitet
- skabe samarbejder til understøttelse af videns- og handlingskompetencer
- medarbejderne gennem deres arbejde får viden og kompetencer til at virke som uformelle biodiversitetsambassadører
- arbejde med formidling og information om biodiversitet i det offentlige rum.

Viden og uddannelse i den grønne by

I den grønne by handler det om at sikre adgang, oplevelser, viden og information om natur og biodiversitet. Her skal være mulighed for at opleve naturens forskellige processer, bl.a. træer, der bliver liggende og forgår, og dermed skaber levested for andre arter. Formålet er at styrke børn og unges naturdannelse ved at de bl.a. kan opleve og lære om naturens dynamik, kende forskel på forskellige arter og naturtyper m.v.

Københavns parker, kirkegårde og natur-områder m.m. bruges af byens skoler og daginstitutioner og er en vigtig base for aktivitets- og undervisningsmuligheder om biodiversitet.

Grønne områder giver oplevelser til store og små.

Viden og uddannelse i den grå by

Udearealerne ved Københavns skoler, daginstitutioner, behandlingshjem, væresteder og kultur- og friluftsinstitutioner vil udover den primære udnyttelse som pædagogiske uderum for de daglige brugere også kunne benyttes til oplevelser og læring om biodiversitet for byens øvrige borgere.

Natur og biodiversitet formidles i den daglige praksis som en integreret del af skoler og daginstitutioners læring og pædagogik med børnene. Skoler og daginstitutioner understøttes i dette arbejde gennem flere forskellige kommunale tilbud og aktiviteter.

København vil fortsat udvikle arbejdet omkring leg, læring og videnopbygning med henblik på at styrke børnenes naturdannelse, også så det sker med udgangspunkt i skolernes og daginstitutionens egne områder og nærområde. København vil herved kunne medvirke til at skabe grønne ophold og naturoplevelser lokalt på skoler og daginstitutioner og i lokalområdet. En forankring på de lokale skoler og institutioner skaber mulighed for samarbejder og forankring på tværs af det pædagogiske og det praktiske, hvor pedeller og driftsmedarbejder også kan involveres.

Skolegården ved Amager Fælled Skole set fra oven.

Viden og uddannelse i den blå by

Den blå by giver adgang til og viden om byens søer og åer samt havn og kyst. Den eksisterende natur og biodiversitet benyttes allerede nu som udgangspunkt for en række aktiviteter, både som fritidstilbud og som en del af skolernes undervisningsforløb. Der er behov for at styrke kendskabet og ejerskabet til den blå biodiversitet og hvad der sker under havets overflade. Børn skal kunne gå på opdagelse i og ved havet og dets dyre- og planteliv.

Kendskabet og ejerskabet til den blå biodiversitet kan øges via generel information og ved at styrke eksisterende og nye samarbejder på tværs af uddannelses- og vidensinstitutioner og Københavns Kommunes forvaltninger m.fl.

Læring og viden om livet under vandet i Københavns Havn skal styrkes.

Case

Amager Fælled Skole

I 2015 indviede Amager Fælled Skole deres nye, åbne bypark med sin helt egen unikke 'byskov'. Grå asfalt blev omdannet til grønne oaser med mere end 100 hjemmehørende træer og buske, hvor hver oase har sine egne arter. Den nye legeplads blev til i et samarbejde mellem beboere, elever, lærere, Børne- og Ungeforvaltningen i Københavns Kommune og lokale institutioner.

Legepladsen bruges nu til både aktivitets- og læringsforløb samt udflugter for børnefamilier

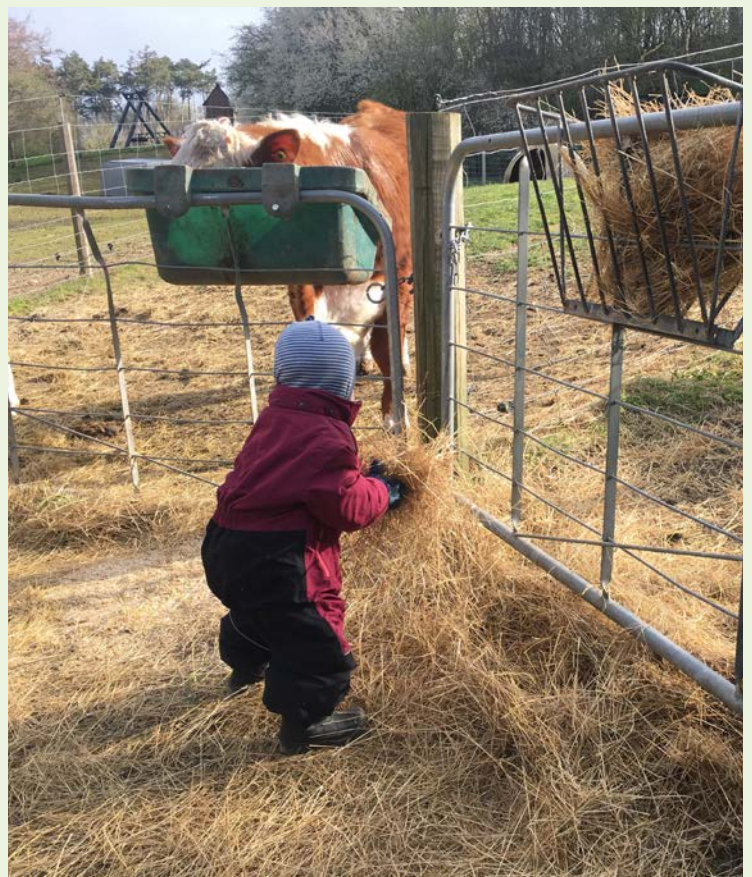
Børnehaver, natur og miljø

Flere institutioner på Østerbro har sammen med Børne- og Ungeforvaltningen udarbejdet et samlet katalog til handling som inspiration til, hvorledes der kan arbejdes mere samlet og systematisk med mere og bedre biodiversitet lokalt i institutionerne.

Udsnit af skolegården på Amager Fælled Skole.

Naturpleje med høslet og afgræsning er med til at skabe højere biodiversitet.

Tema 4: Skabe frivillige fællesskaber om biodiversitet

Københavnerne virkelyst til at arbejde med biodiversitet skal bakkes op gennem øget formidling, rådgivning og aktiviteter, bl.a. i byens kulturhuse samt ved at understøtte frivillige fællesskaber og partnerskaber, der ønsker at understøtte biodiversitetsdagsordenen. Københavns Kommune skal arbejde for at understøtte eksisterende og skabe nye grønne fællesskaber, der understøtter sammenhold, sociale relationer og større trivsel. Dette tema sætter retningen for, hvordan frivillige fællesskaber og samarbejder kan medvirke til at øge Københavns biodiversitet.

Københavns Kommune har en bred kontaktflade ud til byens borgere og besøgende, bl.a. gennem byens mange biblioteker, kulturhuse, miljøpunkter, lokaludvalg, idrætsforeninger, museer, skoler og daginstitutioner samt behandlings- og aktiveringstilbud.

I dette tema er de vigtigste elementer for at understøtte biodiversiteten gennem frivillige fællesskaber at:

- biodiversitet integreres i byens kultur- og fritidsaktiviteter
- understøtte og styrke eksisterende grønne fællesskaber
- etablere nye fællesskaber og partnerskaber for at skabe og forbedre biodiversiteten i byen
- sikre grønne opholds- og læringspunkter i alle byens bydele
- sikre sociale fællesskaber med biodiversitet som omdrejningspunkt.

Frivillige fællesskaber i den grønne by

Den grønne by handler om at inspirere til at skabe samarbejder og partnerskaber i byens offentlige og private grønne arealer og om at øge natur og biodiversitet i sammenhæng med kultur, aktivitet og bevægelse.

København skal arbejde for at fremme, understøtte og skabe nye frivillige fællesskaber med fokus på biodiversitet, fx naturplejelaug og grønne foreninger i fritidslivet. Det kan også være grønne fællesskaber, som gennem aktiviteter understøtter beskæftigelse og integration, eller fællesskaber, der understøtter biodiversitet gennem behandlende og stimulerende aktiviteter for ældre borgere, borgere med kroniske sygdomme, borgere i psykisk mistrivsel m.m.

Frivillige fællesskaber i den grå by

Den grå by giver adgang til en række forskellige udendørs aktiviteter, lige fra de større kultur- og idrætsanlæg til mindre aktiviteter på byens pladser. Biodiversitet kan samtænkes med udviklingen af små og store kultur- og fritidstilbud, aktiviteter og events.

Fællesskaber i den grå by kan inspirere til at fremme natur og biodiversitet, både som byhaver og i sammenhæng med kunst, turisme, kultur- og bevægelsesaktiviteter. Det kan fx handle om at være fælles om at omdanne grå zoner i byen, lige fra små pladser og hjørner til arealer omkring og på eksisterende biblioteker, kulturhuse eller idrætsarealer, parkeringshuse, tagflader og gårdhaver. Biodiversitet skal være synlig i hverdagen, så københavnernes møder biodiversiteten, når de færdes i byrummet.

Som optakt til udarbejdelse af strategien for biodiversitet i København blev der den 21. september 2021 afholdt en konference om biodiversitet for fagfolk, foreninger, beslutningstagere og ildsjæle.

Renoveringen af Amager Fælled Skole har givet plads til masser af grønt, bl.a. ca. 100 nye træer.

Frivillige fællesskaber i den blå by

I Københavns Havn og kyst er der potentiale for i endnu højere grad at skabe samarbejder og partnerskaber omkring natur og rekreation. Havnen og kystarealerne skal gøres tilgængelige og åbnes, så der skabes plads til natur og mulighed for at møde hinanden på nye måder. Naturen er her fundamentet, og der skal være et særligt fokus på biodiversitet i og omkring havnen. Her er potentialer for en række tværgående samarbejder om biodiversitet, bl.a. i sammenhæng med erhverv, turisme, kunst, kultur og bevægelsesaktiviteter.

Ejerskab og engagement til biodiversitetsdagsordnen skal bl.a. ske ved, at borgere og besøgende kan deltage i bydækkende kulturarrangementer og mødes og få viden og danne fællesskab om den blå biodiversitet.

Der eksperimenteres med maritime nyttehaver i Københavns Havn.

Case

Biodiversitet I den grå by: Mursejlere

Københavns Kommunes biodiversitetspuljens har støttet projektet SOS-mursejlerne i København. Mursejlerne hjælpes ved, at der opsættes specielle redekasser på en række folkeskoler og plejehjem.

Mursejlernes redepladser forsvinder i takt med, at gamle bygninger rives ned og renoveres. Samtidig forsvinder mursejlerens fødekilde, da de spiser insekter og antallet af insekter i den bebyggede by falder, bl.a. fordi der ved renoveringer og ved nybyggeri bliver brugt insektnet ved tagfoden for at holde insekter og alle fugle ude fra taget.

Der er akut behov for at hjælpe mursejlerne, hvis de skal overleve i byen.

Opsætning af redekasser kan redde mursejlerne i byen.

Grøn natur: Det Vilde Røde Hus ved Kildevældsparken

Det Vilde Røde Hus er et skulpturelt møde- og læringssted for grønne fællesskaber på Østerbro og Nordhavn. Det Vilde Røde Hus er et godt eksempel på, hvordan man i samskabelse mellem kommune, aktører og borgere kan forvandle et restareal til en formidlingsplatform og et mødested. Det er et sted, som børn, institutioner og andre kan nyde godt af og lære at forstå natur og biodiversitet gennem.

Både børn og voksne nyder godt af Det Vilde Røde Hus ved Kildevældsparken

10 fokusarter i København

Københavns Kommune har udvalgt 10 fokusarter, som findes i København, og som nemt kan hjælpes i haver, parker og mellem bygningerne. De 10 fokusarter er valgt ud fra, at de kræver forskellige forhold for at trives, fx blomstrende urter, gamle træer, dødt ved, vand, bar jord eller varme sten. Ved at gøre parker, haver, altaner, gårde og andre udearealer til et godt levested for en eller flere af disse arter, vil der samtidig være skabt levesteder og fødekilder for mange andre dyr og planter.

Brunflagermus

Status: Brunflagermus er udbredt i det meste af Danmark. Brunflagermus har udelukkende yngle- og rastesteder i hulheder i træer, og arten er mest talrig i områder med mange ældre løvtræer. Størrelsen og udviklingen i ynglebestanden i Danmark er ukendt.

Trusler: Fældning af store træer, kunstig belysning i nærheden af yngle- og rastesteder.

Føde: Brunflagermusen lever, som de andre danske flagermusarter, af insekter. Myg, døgnfluer og nat-sværmere udgør en stor del af føden.

Levesteder: Hule træer, gamle spættereder og bygninger er både sommer- og vinterkvarterer.

Initiativer: Bevar gamle træer med hulheder, og sæt evt. flagermuskasser op.

Skovblåfugl

Status: Arten er udbredt i hele Danmark.

Trusler: Tab af levesteder, brug af sprøjtegifte.

Føde: Blomsterknopper og frugter, sjældent blade, fra bl.a. vrietorn, tørst og vedbend.

Levesteder: Skove, haver, moser, heder, hegn og andre steder, hvor værtsplanterne findes. Overvintrer som voksne især i stedsegrøn vegetation som kristtorn og vedbend.

Initiativer: Bevar eller plant tørst, vrietorn og vedbend. Bevar gammel vedbend-vegetation og andre stedsegrønne planter.

Initiativet gavner også: Citronsommerfugl og nektar-søgende insekter.

Stenhumle

Status: Den nationale bestand skønnes stabil.

Trusler: Tab af levesteder, brug af sprøjtegifte.

Føde: Nektar og pollen.

Levesteder: Bor i huller i jorden, halmballer, under stråtag, gamle trærødder, forladte fuglereder, forladte musehuller mv.

Initiativer: Plant fx tidsler, margueritter eller blåhat og andre skabioser.

Initiativet gavner også: Andre pollen og nektar-søgende insekter og insektspisende fugle.

Pindsvin

Status: Størrelsen og udviklingen af bestandene i landet er ukendt. Bestanden skønnes at være levedygtig.

Trusler: Ændret arealanvendelse (byudvikling, infrastruktur), kratrydning, forgiftning, trafikdrab.

Føde: Orme, biller, firben, fugle og andre hvirveldyr.

Levesteder: Skovbryn, krat og haver.

Initiativer: Etabler skjul, kvasbunker og vilde hjørner.

Initiativet gavner også: Kvasbunker kan bruges af en lang række smådyr, herunder lille vandsalamander. Vilde hjørner gavner mange vilde dyr og planter.

Stor flagspætte

Status: I fremgang.

Trusler: Fældning af store træer, i hvilke de både finder føde og laver redehuller.

Føde: Insekter, der hakkes frem fra træstammer.

Levesteder: Steder med mange gamle træer, bl.a. løvskov, parker mv.

Initiativer: Bevar gamle og døde/svækkede træer. Understøt insekters levevilkår.

Initiativet gavner også: Flagermus og hulrugende fugle, fx mejse og rødstjert.

Gråspurv

Status: Artens ynglebestand i Danmark er under stabilisering.

Trusler: Tab af levesteder som følge af, at mange redebygningsmuligheder under tagene er forsvundet.

Føde: Plantefrø fra bl.a. kort fuglegræs og hvidmelet gåsefod samt insekter i yngletiden.

Levesteder: I byerne. Laver reder i murhuller, under tage og i andre sprækker i bygninger.

Initiativer: Opsæt særlige redekasser til gråspurve.

Sekspletet køllesværmer

Status: Arten er under tilbagegang, men findes fortsat i store dele af Danmark.

Trusler: Tab af levesteder, brug af sprøjtegifte.

Føde: De voksne suger nektar fra forskellige planter, fx tidsler, blåhat og djævelsbid.

Levesteder: Lever i det åbne land, hvor der er kællingetand, da den lægger æg på almindelig kællingetand og sump-kællingetand.

Initiativer: Så kællingetand og planter med nektar.

Initiativet gavner også: Almindelig blåfugl, snyltehvepsglassværmer og nektarsøgende insekter.

Mursejler

Status: Arten er vurderet til "Næsten truet" på den nationale rødliste, men "Livskraftig" på den globale rødliste.

Trusler: Manglende ynglesteder som konsekvens af optimeret byggeri.

Føde: Flyvende insekter, som den fanger i luften.

Levesteder: Mursejleren tilbringer al sin tid i luften eller i reder. Rederne findes i huller i husmure, under hustage o. lign.

Initiativer: Ophæng særlige redekasser til mursejlere. Understøt insekter med insekthoteller og mange blomstrende planter gennem hele sæsonen.

Initiativet gavner også: Pollen- og nektarsøgende insekter og andre insektspisende fugle.

Lille vandsalamander

Status: Lille vandsalamander er i nogen tilbagegang, men er stadig et meget almindelig.

Trusler: Tab af levesteder, udsættelse af fisk i ynglevandhuller.

Føde: Insekter, orme, snegle og andre smådyr.

Levesteder: Yngler ofte i vandhuller under 100 m² og med soleksponering på mindst halvdelen af vandfladen. Tåler ikke overgødskning eller fisk i vandet. Lever uden for yngletiden mest på land og kan her findes i skove, enge, haver og i huse.

Initiativer: Etabler eller oprens små, lyseksponerede vandhuller.

Initiativet gavner også: Frøer, fugle og vandlevende insekter, fx guldsmede.

Aurora

Status: Arten er almindeligt udbredt i hele landet.

Trusler: Tab af levesteder, herunder habitater med værtsplanterne i korsblomstfamilien, brug af sprøjtegifte.

Føde: Larvens føde er frøskulper fra korsblomster som fx engkarse, løgkarse og kalkkarse.

Levesteder: Skovbryn, fugtige enge, haver og parker, hvor der vokser vilde korsblomster.

Initiativer: Så korsblomster som fx løgkarse eller engkarse, og lad planterne stå vinteren over.

Initiativet gavner også: Grønåret kålsommerfugl og forskellige insekter.

Svane i Utterslev Mose

2023
Københavns Kommune

Foto:
Ursula Bach, Københavns Kommune
og Colourbox

Notat

Bilag 3 – skematisk oversigt over initiativer KFF bidrager til

02. juni 2025

Edoc sagsnummer
2025-0188390

F2 sagsnummer
2025 - 12418

Sagsbehandler
Esben Richardt Olsen

Tabel 1. Initiativer der vedrører KFF i handleplan 2025-2029

Initiativ	Forklaring	Ansvarlig
1.4 Oplæring/uddannelse af medarbejdere, som arbejder med drift og pleje af de kommunale grønne arealer	For at fremme biodiversitet skal der ske en løbende oplæring af interne driftsmedarbejdere i god arealpleje og drift med biodiversitet for øje, og der skal stilles krav i kontrakter med private aktører. (Midler til oplæring af nuværende og nye driftsmedarbejdere og kontraktholdere). Ændring af pleje- og driftsforhold, herunder kontraktforhold vil ske over en længere indfasningsperiode.	Alle forvaltninger med drift af grønne arealer
1.5 Finansiering af de kommunale genopretningsplaner for nedslidte parker og kirkegårde	Den grønne genopretningsplan medvirker til at øge biodiversitet på kommunale arealer, hvis der opnås finansiering.	TMF/KFF
1.7 Revidering af aftaler om tværgående arealpleje (TAP) med henblik på at sikre gamle	Teknik- og Miljøforvaltningen bør overtage træforvaltningsopgaven, på tværs af	TMF, alle forvaltninger

Faciliteter

Nyropsgade 3
1602 København V

E-mail
ctts@kk.dk

EAN-nummer
5798009780515

træer på kommunens matrikler (tilsyn, sikkerhedsbeskæringer, krone-sikring, plejeplaner, etableringspleje)	kommunens forvaltninger. Det omfatter løbende tilsyn, plantning og genplantning, fældning, beskæring samt almindelig pleje af 15-20.000 træer, som i dag forvaltes af kommunens øvrige forvaltninger. De øvrige forvaltninger har ikke nødvendigvis de rette træfaglige kompetencer og dermed nedsættes levetiden på det enkelte træ, der opstår flere risikotræer, og mængden af træer falder. I forbindelse med initiativet registreres træer over en vis alder/størrelse på kommunalt ejede arealer med mulighed for at tilføje et lag på Københavnerkortet, som viser dem.	
1.8 Øget helårsgræsning i naturområder samt korttidsgræsning på mindre arealer (over 800 m ²) i byområder med henblik på højere plejekvalitet og folkeoplysning	Græsning som plejemetode medfører en væsentligt højere plejekvalitet og kan på nogle lokationer (f.eks. skråninger) skåne mandskab og materiel. Derfor bør der arbejdes målrettet på at udbrede græsning som plejemetode og udarbejdes beregningsmodeller og businesscases på forskellige scenarier, herunder valg af dyr ift. lokation, plejekvalitet,	TMF, BUF, KFF

	materialeomkostninger mv. Husdyrlovgivningen giver mulighed for afgræsning på arealer ned til 800 m² og derfor bør græsning også tages i brug som plejemetode i egentlige byområder, hvor indsatsen kan danne grundlag for folkeoplysnings- og undervisningsindsatser om biodiversitet.	
1.9 Udarbejdelse af en samlet plan for håndtering af lys- og støjforurening i byens parker og naturområder	Der udarbejdes en strategi for mindselse af lysforurening i byens grønne områder til gavn for nattens dyreliv herunder i form af udskiftning af lyskilder, så insekter i mindre grad bliver tiltrukket af lamperne. Alle ansøgninger om tilladelse til brug af høj musik i grønne områder konsekvensvurderes i forhold til gener for dyr, fugle og parkernes øvrige brugere. Det samme gælder events med stor deltager- og publikumstilstrømning. I tillæg hertil bliver der foretaget en vurdering af potentialet for at udpege områder i byens parker som permanente stilleområder.	TMF. Alle forvaltninger

2.1 Forlængelse af pulje til fremme af biodiversitet i kommunale bygge- og anlægsprojekter administreret af Københavns Ejendomme	Puljen til fremme af biodiversitet i kommunale bygge- og renoveringsprojekter bør forlænges. Puljen støtter fx renovering, vedligehold, pleje og drift af skoler, dag- og fritidsinstitutioners pædagogiske uderum samt plejehjem. F.eks. kan dele af puljen anvendes til at fremme vilkårene for særlige fokusarter som mursejlere og flagermus.	ØKF i samarbejde med fagforvaltningerne
2.7 Målrettet indsats for at øge naturkvaliteten på 1.5 hektar restarealer omkring sportspladser i København	Grønt driftsnetværk i Vicevært KBH skal omlægge randområder på kommunens idrætsanlæg til biodiversitet. Områder der samlet set udgør 15.000 kvm. Initiativet skal bidrage til at bevare og beskytte den biodiversitet, som allerede eksisterer, men også fremme biodiversiteten og sikre plads til biodiversitet på områder, som er under udvikling. Idrætsanlæggene bruges flittigt af borgere i forskellige aldersgrupper, ikke kun til idræt men også til ophold, hundeluftning m.m. Idrætsanlæggene er derfor også gode kontakt- og formidlingspunkter, som kan bringes i spil til formidling og	KFF

	opmærksomhed omkring biodiversitet.	
3.1 Flere biodiversitetskoordinatorer til udvikling af biodiversitetsindsatsen på tværs af Københavns Kommunes forvaltninger, samarbejde med lokaludvalg og understøttelse af frivillige der arbejder med biodiversitet.	Der blev med budget 24 afsat midler til at ansætte én biodiversitetskoordinator med henblik på arbejdet med implementering af biodiversitetsstrategien. Midler til ansættelse af flere biodiversitetskoordinatorer vil dels opfylde et behov for faglig sparring om biodiversitetsdagsordenen i kommunens forvaltninger og dels give mulighed for øget dialog om biodiversitet med byens borgere, frivillige og foreninger, herunder realisering af initiativ 4.1 Én indgang for frivilligt engagement i byens biodiversitet.	TMF/KFF/BUF/ØKF
4.3 Grønne oaser med høj biodiversitet i tilknytning til kommunalt ejede matrikler	Med udgangspunkt i det inspirationskatalog, som blev udarbejdet i forbindelse med den i 2024 gennemførte screening for biodiversitetspotentialer i København, udvikles konkrete biodiversitetsprojekter på kommunale udearealer. Formålet er at skabe grønne oaser, der kan fungere som lærings- og mødested for biodiversitet for	KFF, Alle forvaltninger

	lokale borgere og foreninger.	
--	-------------------------------	--